

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Klára Janků

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

Studijní program: Porodní asistentka B5349

Klára Janků

MUŽ NA MATEŘSKÉ DOVOLENÉ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Lada Stuchlá

PLZEŇ 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a všechny použité prameny jsem uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni dne 31.3. 2023.

.....

vlastnoruční podpis

Abstrakt

Příjmení a jméno: Klára Janků

Katedra: Ošetřovatelství a porodní asistence

Název práce: Muž na mateřské dovolené

Vedoucí práce: PhDr. Lada Stuchlá

Počet stran – číslované: 76

Počet stran – nečíslované: 23

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 43

Klíčová slova: mateřská dovolená – otcovství – genderová problematika – péče o dítě – novorozenec – kojeneček

Souhrn:

Bakalářská práce se věnuje tématu muž na mateřské dovolené. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmů, které s mateřskou dovolenou souvisí, genderovou problematiku, otcovství a péči o dítě v novorozeneckém a kojeneckém období. Praktická část má výzkumný charakter, hlavním cílem bylo pomocí dotazníků zjistit, jak muži hodnotí a zvládají péči o dítě.

Abstract

Surname and name: Klára Janků

Department: Nursing and midwifery

Title of thesis: Man on maternity leave

Consultant: PhDr. Lada Stuchlá

Number of pages – numbered: 76

Number of pages – unnumbered: 23

Number of appendices: 1

Number of literature items used: 43

Keywords: maternity leave – paternity – gender issues – child care – newborn – infant

Summary:

The bachelor thesis is devoted to the topic of a man on maternity leave. The work is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part is focused on the definition of terms related to maternity leave, gender issues, paternity and child care in the newborn and infant period. The practical part has a research character, the main goal was to use questionnaires to find out how men evaluate and manage child care.

Poděkování

Děkuji PhDr. Ladě Stuchlé za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a trpělivost. Dále děkuji všem respondentům za jejich ochotu, čas a upřímnost. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu při psaní bakalářské práce.

OBSAH

SEZNAM GRAFŮ	9
SEZNAM TABULEK	10
ÚVOD.....	11
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ POJMŮ	12
1.1 Otcovská dovolená.....	12
1.1.1 Statistické údaje.....	12
1.2 Matěská dovolená.....	13
1.2.1 Statistické údaje.....	13
1.3 Rodičovská dovolená.....	13
1.3.1 Statistické údaje.....	14
1.4 Rozdíl mezi Českou republikou a Velkou Británií.....	14
1.5 Rozdíl mezi Českou republikou a Dánskem.....	14
2 PROBLEMATIKA GENDERU	15
2.1 Vymezení pojmů.....	15
2.1.1 Gender	15
2.1.2 Genderová socializace	15
2.1.3 Pečující osoba.....	16
2.1.4 Tradiční rodina	17
2.2 Genderové odlišnosti	17
2.3 Genderový stereotyp	19
2.4 Společnost a matěská dovolená	19
2.4.1 Matka.....	19
2.4.2 Otec.....	21
3 OTCOVSTVÍ.....	22
3.1 Otcovství v historii.....	23
3.2 Adaptace na otcovství.....	25
3.3 Otcovská role alias „nový otec“.....	27
3.4 Feministický otec.....	28
3.5 Deset nástrojů otcovství.....	29
4 PÉČE O DÍTĚ.....	31
4.1 Novorozenecké období	31
4.1.1 Charakteristika novorozence	32
4.1.2 Aktivita novorozence.....	33
4.1.3 Reflexy	33

4.1.4	Manipulace	33
4.1.5	Výživa.....	34
4.1.6	Koupání	35
4.1.7	Oblékání	36
4.1.8	Spánek	36
4.1.9	Přebalování	37
4.1.10	Pláč	37
4.2	Kojenecké období	37
4.2.1	Aktivita kojence.....	38
4.2.2	Psychomotorický vývoj	38
4.2.3	Vývoj zraku	38
4.2.4	Plavání	38
4.3	Kontaktní rodičovství	39
PRAKTICKÁ ČÁST		42
5	FORMULACE PROBLÉMU	42
6	CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY/PROBLÉMY	43
6.1	Hlavní cíl.....	43
6.2	Dílčí cíle a výzkumné otázky/problémy	43
7	CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBORU	45
8	METODIKA PRÁCE	46
9	ORGANIZACE VÝZKUMU	47
10	ZPRACOVÁNÍ DAT	47
11	ANALÝZA DAT	48
12	PREZENTACE A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ	75
DISKUZE		80
ZÁVĚR.....		86
SEZNAM LITERATURY.....		87
Knižní zdroje		87
Internetové zdroje		89
SEZNAM PŘÍLOH		91
PŘÍLOHY		92
Příloha A – Hodnocení apgar scóre.....		92
Příloha B – Dotazník pro muže na mateřské		93

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Místo bydliště	48
Graf č. 2 – Vyhledávané oblasti v péči o dítě.....	49
Graf č. 3 – Zdroje vyhledávaných informací.....	50
Graf č. 4 – Vyhledávání informací na internetu	51
Graf č. 5 – Hodnocení informací nalezených na internetu	52
Graf č. 6 – Důvody nástupu na mateřskou dovolenou	53
Graf č. 7 – Reakce okolí na muže na mateřské dovolené.....	54
Graf č. 8 – Problémové oblasti	55
Graf č. 9 – Počet mateřských dovolených	56
Graf č. 10 – Délka mateřské dovolené	57
Graf č. 11 – Hodnocení mateřské dovolené	58
Graf č. 12 – Opakování mateřské dovolené	59
Graf č. 13 – Důvody neopakování mateřské dovolené.....	60
Graf č. 14 – Očekávání od mateřské dovolené.....	61
Graf č. 15 – Naplnění očekávání	62
Graf č. 16 – Kde v péči si byli muži nejvíce jisti	63
Graf č. 17 – Kde v péči si byli muži nejméně jisti	64
Graf č. 18 – Kontaktní rodičovství	65
Graf č. 19 – Věková skupina respondentů.....	66
Graf č. 20 – Nejvyšší dosažené vzdělání.....	67
Graf č. 21 – Partnerský stav.....	68
Graf č. 22 – Využití otcovské dovolené	69
Graf č. 23 – Délka otcovské dovolené.....	70
Graf č. 24 – Využití rodičovské dovolené.....	71
Graf č. 25 – Důvody v nepokračování v mateřské dovolené.....	72
Graf č. 26 – Mateřský instinkt	73
Graf č. 27 – Porovnání péčí	74

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Hodnocení apgar scóre	92
--	----

ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je zmapovat, jak muži zvládají mateřskou dovolenou. V dnešní moderní společnosti je kladen důraz na rovnocennost, proto je muž na mateřské dovolené často zmiňovaným tématem. Převažují rodiny, kdy péči o dítě zastává žena a muž je hlavním živitelem rodiny. Ale jak je na tom muž, pokud se tyto dvě role prohodí? Muž se stává hlavním pečovatelem o dítě, který musí zastat veškerou péči, která je pro ženu často instinktivní a žena se stává hlavním živitelem rodiny.

Muž se setkává s mnohými nástrahami, ať jde o naučení se souznění s dítětem, tak s pohledem společnosti, která se dělí na dvě skupiny. První skupina je ta v pozitivním slova smyslu, od ní se muži dostává respektu, pochopení a podpory. Na rozdíl od toho je druhá skupina ta negativní, od ní se muž setkává s ponížením, tato skupina muže bere jako zženštilého a není brán jako „plnohodnotný muž“, který má být silným živitelem rodiny. Péče i přesto, že jí v hlavní řadě zastává muž, by měla dosahovat stejných kvalit jako od matky. Mateřská dovolená má mnoho benefitů, kterých by muž v dnešním rychlém způsobu života jen stěží dosáhl. Postupně si buduje jedinečný vztah s dítětem. Jde o důležitý milník nejen v životě dítěte, tak i v životě rodičů.

Téma péče o novorozence je mi jako studentce porodní asistence velmi blízké, především díky našim kompetencím po vystudování oboru porodní asistence. Proto bude toto téma v mé práci taktéž zmíněno v samostatné kapitole.

Rozhodla jsem se, že pomocí kvantitativního dotazníku budu mapovat nejen péči o dítě, ale i další aspekty muže na mateřské dovolené. Dotazník bude určen pro muže, kteří absolvovali mateřskou dovolenou maximálně před 5 lety, včetně mužů, kteří jsou na mateřské dovolené nyní. Dále budu zjišťovat, kde muž získává informace.

Zdroje k vypracování bakalářské práce jsem čerpala z knih Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje. Další zdroje jsem vyhledávala na internetu především pomocí Google Scholar a Bookport.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ

První kapitola se zabývá vymezením pojmů, které jsou spjaté s péčí o novorozené dítě a s příspěvků náležející této péči. Pojem mateřská dovolená se často zaměňuje s rodičovskou dovolenou, přesto se od sebe liší.

V dnešní době lze čerpat příspěvky související s péčí o dítě, čerpat je může i muž. Přesto procento mužů, kteří jsou doma s dětmi, je z dlouhodobého hlediska nízké a narůstá pozvolna. K nárůstu nepřispívají domněnky české populace, které se ztotožňují s tvrzením, že otec má být živitelem rodiny, což by měla být jeho povinnost, zatímco matka má za povinnost zajistit péči o dítě a domácnost. (Maříková, 2012, s. 86)

1.1 Otcovská dovolená

Otcovskou dovolenou se rozumí dávka nemocenského pojištění související s péčí o novorozené dítě náležící osobě, kterou může být otec dítěte, nebo osoba, která převzala dítě do náhradní péče. Otcovská dovolená se poskytuje maximálně na 14 dní.

Podmínkou pro nástup na otcovskou dovolenou je podílení se na nemocenském pojištění a zapsání otce do rodného listu dítěte. Otec nastupuje na dovolenou v období šesti týdnů ode dne narození dítěte, přesný termín si určuje sám dle potřeb. Otcovskou dovolenou neboli otcovskou poporodní péčí upravuje zákon č. 187/2006 Sb.

Výše dávky sahá do 70 % denního základu, který se zjišťuje z příjmu za posledních 12 měsíců, následně podléhá třem redukčním hranicím. Pokud rodič pečuje o vícero dětí, má přesto nárok pouze na jedno čerpání otcovské dovolené. Dávka se vyplácí na bankovní účet či složenkou zpětně. Rodič nemá nárok na otcovskou, pokud je studentem, veden na úřadu práce, odsouzen ve výkonu trestu odnětí svobody a osoby v zabezpečující detenci. (ČSSZ, online)

1.1.1 Statistické údaje

Ze statistických údajů České správy sociálního zabezpečení vyplývá, že otcovská poporodní péče je využívána pravidelně od roku 2019 do roku 2022 v rozmezí od 3000 mužů do 4800 mužů měsíčně. Nejvíce mužů využilo poporodní péči v říjnu 2018, kdy počet mužů překročil 5600, naopak nejméně mužů využilo poporodní péči v únoru 2018,

kdy takových mužů bylo pouze 500. Veškeré zmíněné údaje jsou zaokrouhleny. (ČSSZ, online)

1.2 Mateřská dovolená

Mateřská dovolená náleží osobě, kterou může být matka či otec dítěte, nebo osoba, která převzala dítě do náhradní péče. Mateřská dovolená trvá 28 týdnů, při vícerčatech trvá o devět týdnů déle, tedy 37 týdnů. Matka nastupuje na mateřskou dovolenou šest až osm týdnů před termínem porodu, přesný termín nástupu si určuje žena dle potřeby, od začátku mateřské dovolené může čerpat peněžitou pomoc v mateřství.

Na peněžitou pomoc na mateřské dovolené mají nárok opět pojištěnci, kteří jsou pojištěni více než 270 dní za poslední dva roky. Pokud o dávku žádá otec, musí splnit také tyto podmínky, prvních šest týdnů po porodu náleží dávka výlučně matce dítěte, zároveň otec uzavírá s matkou dohodu o péči o dítě, která by měla obsahovat náležitosti jako je den, od kterého bude pečovat o dítě otec, den porodu a matčin podpis, který se úředně ověřuje. Podmínky upravuje stejný zákon jako otcovskou dovolenou.

Otec dítěte může na mateřskou dovolenou nastoupit po ukončení šestého týdne věku dítěte, nejméně však na sedm po sobě jdoucích dní a nejdéle na 22 týdnů po porodu (u vícerčat na 31 týdnů). (ČSSZ, online)

1.2.1 Statistické údaje

Ze statistických údajů České správy sociálního zabezpečení vyplývá, že mateřský příspěvek je čerpán pravidelně od roku 2018 do roku 2022 průměrně 400 muži za měsíc. Nejvíce mužů využilo tento příspěvek v prosinci 2018, a to 538 muži, naopak nejméně mužů využilo příspěvek v dubnu 2022 a to 334 muži. Hojně je využíván ženami v průměru 45000 žen za měsíc. Za rok 2022 byl příspěvek muži využit téměř v 5000 případech. Nejvíce žen využilo tento příspěvek v říjnu 2018, kdy počet žen přesáhl 51000. Veškeré údaje jsou zaokrouhleny. (ČSSZ, online)

1.3 Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená navazuje na mateřskou dovolenou a náleží osobě, která celodenně pečuje o nejmladší dítě v rodině. Rodič si stanovuje měsíční výši sociálního příspěvku. Na rozdíl od mateřské dovolené nejsou zde příjmy rodiče sledovány. Proto může osoba čerpající rodičovský příspěvek být výdělečně činná, pokud zaopatrí péči o dítě jiná zletilá osoba, mimo jiné může i studovat.

Podmínkou pro příspěvek je nutnost trvalého pobytu a bydliště na území České republiky jak pečující osoba, tak i dítěte. Celková výše příspěvku je 300 000 Kč a lze z něj čerpat maximálně po dobu čtyř let dítěte, pokud se jedná o vícerčata jedná se o částku 450 000 Kč. Výše měsíční částky lze změnit jedenkrát za tři měsíce. Rodič může čerpat příspěvek i v případě, že dítě navštěvuje jesle či školku do dvou let věku do 96 hodin za měsíc. (MPSV, online)

1.3.1 Statistické údaje

Ze statistických údajů Ministerstva práce a sociálních věcí vyplývá, že od roku 2018 se stabilně drží počet mužů na rodičovské dovolené u hranice 5000 mužů na rodičovské dovolené za rok. Oproti tomu jsou ženy v hojném počtu, a to v průměru 280 000 žen na rodičovské dovolené za rok. Údaje za rok 2022 nejsou na webu prozatím zveřejněny. Nejvíce mužů na rodičovské dovolené za posledních pět let bylo v roce 2020 a to konkrétně 5 700, taktéž žen bylo nejvíce, a to 309 800. Veškeré tyto číselné údaje jsou zaokrouhleny. (MPSV, 2022, online)

1.4 Rozdíl mezi Českou republikou a Velkou Británií

V České republice má osoba vykonávající péči nárok na 28 týdnů mateřské dovolené, kdežto ve Velké Británii se skládá mateřská dovolená z 52 týdnů, kdy je první polovina běžnou mateřskou dovolenou a druhá polovina je dodatečná mateřská dovolená. Není nutné využít celých 52 týdnů, ale je nezbytné využít dva nebo čtyři týdny po narození dítěte. Nástup na mateřskou dovolenou má možnost již 11 týdnů před termínem porodu, u nás v České republice je nástup možný maximálně osm týdnů před termínem porodu. (NHS, 2021, online; GOV.UK, online)

1.5 Rozdíl mezi Českou republikou a Dánskem

V Dánsku se na mateřskou dovolenou nastupuje čtyři týdny před termínem porodu, po porodu má žena nárok na dalších 14 týdnů mateřské dovolené. Oproti tomu v České republice, jak bylo zmíněno výše, je možné nastoupit na mateřskou dovolenou osm týdnů před termínem porodu a poté na dalších 28 týdnů. Otcovská dovolená má téměř stejnou podobu jako u nás, tedy muž může využít dva týdny otcovské dovolené, jediný rozdíl je, že dovolenou lze zahájit do věku 14 týdnů dítěte. Rodičovský příspěvek jde využít na dobu 32 týdnů. (Fórum sociální politiky, 2022, s. 13)

2 PROBLEMATIKA GENDERU

Je nutné si uvědomit, že muži a ženy musí být od sebe odlišní, aby se obě pohlaví mohla s těmito rozdíly vyrovnat. (Gray, 2004, s. 27) Se stereotypy genderu se během života setká každá žena a každý muž, zároveň jsou tyto stereotypy ve společnosti odjakživa. Pramení nejen z rozdílů mezi ženami a muži, ale především z očekávání společnosti kvůli rolím, které jsou s pohlavími spojovány. Stereotypům neunikly ani témata jako je výchova dítěte a samozřejmě i uplatnění na pracovním trhu. Aktuální doba jde těmto tématům naproti a jsou v naší moderní společnosti často zmiňována a kritizována.

Představy o mužském živitelství a ženském pečovatelství snižují ctižádostivost nejdne ženy v uplatňování ve veřejné oblasti, kam spadá trh práce. (Maříková, 2012, s. 9) Jde o proces internalizace, který se vysvětluje jako nevědomý proces v osvojování hodnot společnosti. (Sociologická encyklopedie, 2017, online)

2.1 Vymezení pojmů

Následující pojmy úzce souvisí s problematikou genderu, každý pojem je stručně popsán či vysvětlen.

2.1.1 Gender

Jedná se o pojem, který vysvětluje sociální aspekty pohlaví, kterými se od sebe vzájemně liší. Ve společnosti jsou vytvořené vzorce chování vycházející z pohlaví, které jsou dále jednotlivě rozdělovány daným osobám. (Kuby, 2013, s. 6) Dále jej lze vysvětlit jako rozdíly mezi pohlavími, které nejsou založeny na fyzických rozdílech, naopak jsou založeny na psychických a sociálních projevech, které jedinec nezískal biologicky, ale díky společnosti, výchově a kultuře. (Sedláček, 2008, s. 51–52) Společenské normy pro muže i ženy, které určují, co znamená být ženou či mužem závisí na konkrétní etapě historie a konkrétní společnosti, z čehož vyplývá, že tyto normy nejsou neměnné. V rámci historie a budoucnosti se pojem gender stále vyvíjí. (Maříková, 2012, s. 35) Mužská cesta k vlastní genderové identitě je složitější kvůli s počáteční identifikací s matkou, cestu usnadňuje možnost se identifikovat s otcem. (Poněšický, 2012, s. 157)

2.1.2 Genderová socializace

Genderová socializace popisuje proces přejímání mužských a ženských rolí. Jedinec si od útlého věku osvojuje vlastnosti typické pro dané pohlaví od chování po

oblékání se. Vytváří se tak genderová identita, ze které jedinec čerpá po celý život. Primární socializace je přejímána z rodiny již od útlého věku, následně ve škole mezi vrstevníky, další socializaci nám poskytují média.

2.1.3 Pečující osoba

Jde o člověka, se kterým si dítě postupně buduje jedinečný vztah. Tuto osobu dítě vyhledává při pocitu ohrožení. Setkává se s psychologickým tvrzením, že dítě nerozlišuje pohlaví pečující osoby a rozlišuje pouze hodnotu vazby k pečující osobě, a jak tato osoba o něj pečuje. Je možné sledovat stejnou reakci u dítěte při péči jak matky, tak i otce. (Sedláček, 2008, s. 51–52)

Dítě rozlišuje vazbu k rodičům případně k dalšímu pečovateli, přesto jednu z vazeb vnímá jako nejbezpečnější. (Novák, 2013, s. 61)

Typy vazeb se rozdělují na (Novák, 2013, s. 60, 61):

- Bezpečná vazba: ideální vazba, společně trávený čas pečovatel využívá k uklidnění, aktivitám s dítětem, dítě se cítí v jejich přítomnosti bezpečně
- Nejistá, vyhýbavá vazba: pečovatel může dítě odvrhovat, není si v roli jistý, následně vztah mezi ním a dítětem zeslábne
 - Studená vazba: vyvolává ji pečovatel, jenž odmítá dítě, které si následně vštípí nedávat své emoce najevo, takové dítě nepláče a nekřičí;
 - Úzkostná vazba: pečovatel nemá dost sil k chránění dítěte;
 - Úzkostně ambivalentní vazba: dítě se snaží získat pozitivní emoce od pečovatele svými negativními projevy nadměrné síly, čímž prohlubuje pocity pochybnosti pečovatele;
 - Dezorganizovaná vazba: vytváří se, pokud dítě vnímá pečovatele ve dvou vzorcích – zdroj bezpečí a zdroj nebezpečí, často jde o vazbu, kdy je dítě týráno či zneužíváno, důsledkem může být chronická úzkost dítěte.

2.1.4 Tradiční rodina

V tomto případě je myšlena rodina, kde jsou jasně dány mužské a ženské role s typickými vlastnostmi pro dané pohlaví. Muž zastává roli dominantního a racionálního člena rodiny, kdežto žena má roli emoční a pasivní. Muž je reprezentantem rodiny ve společnosti. (Sedláček, 2008, s. 51–52) V současné společnosti je rodina postavena předloze dvou vydělávajících rodičů. Z výzkumů vyplývá, že je více než přijatelné rozložení, kde je muž živitelem a matka pečovatelkou. Zároveň společnost uznává názor, že k materiálnímu zabezpečení rodiny mají přispívat oba rodiče. Další výzkumy potvrzují ustálené rozdělení genderových rolí v českých rodinách, které vycházejí z toho modelu, který se považuje za tradiční. Oblast rodiny je intimním prostředím, které má různé definice a pochopení, proto se její definice stále mění a přetváří v rámci společností a kultur. Stejně tak se mění rodičovství a role v těchto různě definovaných rodinách. (Maříková, 2012, s. 8, 32, 218)

2.2 Genderové odlišnosti

Genderové role běžně nejsou totožné ve srovnání se světovými kulturami, vrstvami společnosti, jsou proměnné časem i historií. Jsou zde řazeny představy o ženství, mateřství a mužství, ale i představy o pozicích žen a mužů a jejich vlastnostech. Společnost bere tyto představy a předpoklady o genderu za jediné správné a platné, avšak jedinec se nemusí v rovině psychické a sociální najít v definicích genderu, což je hlavní kámen úrazu a vznikají tak genderové stereotypy. (Sedláček, 2008, s.6)

Zřetelná genderová odlišnost se vyskytuje u otců samo pečovatelů, takový otec nebude při seznamování na tolik handicapovaný, že je na dítě sám jako žena, která je samoživitelkou. Matka samoživitelka je často kritizována okolím za každý její čin, pokud tráví značný čas s dětmi je označována za línou ženu, která využívá dávky i alimenty. Otec samoživitel je brán jako neobvyklost, o které se zmiňují často periodika a následně jsou z toho všichni „pať“, jak vše otec zvládá. Dalším mužským benefitem je fakt, že ženy vnímají pozitivně muže, kteří mají dítě ve své péči. (Novák, 2013, s. 32) Dítě v péči otce samoživitele bude dosahovat lepších studijních výkonů, oproti tomu děti v péči matky samoživitelky budou dbát na rodinné tradice, jako je například společné večeření. Ale neznamená, že jeden výsledek péče je lepší než ten druhý. Přesto dítě nejvíce prospívá v rodině s oběma rodiči. Prozatím neexistuje důkaz, který by prokazoval, že dysfunkční rodina vedená matkou dosahuje lepších kvalit, než dysfunkční rodina vedena otcem. Navíc genderová identita a manželský status nemají vliv na kvalitu rodiny. (Shapiro, 2022, s. 10)

Nynější psychologie nepopisuje vztah dítěte k matce a otci identicky, z čehož nevyplývá, že jeden z rodičů dosahuje lepších kvalit než rodič druhý. Jedná se o rovnoprávnosti obou pohlaví. V mnoha věcech se můžou pohlaví lišit, ale práva mají všichni stejná. Vztah otce s dítětem stejně jako vztah mezi matkou a dítětem se nedá nahradit, přesto že jsou odlišné a vzájemně se doplňují. Dítě nerozlišuje pohlaví pečovatele, záleží mu na chování vůči němu. Nicméně existují rozdíly v kontaktu na straně pohlaví rodičů vůči dítěti – šišlat na dítě bude spíše žena, která v pozdějším věku dítěte usiluje o delší komunikaci více než muž, který bude převážně mlčet. Mateřskou osobou chápe dítě tu osobu, která mu je nejbližší a projevuje mu sympatie, se kterou si dítě vytvořilo značný a blízký vztah. Opět nerozlišuje pohlaví, proto se mateřskou osobou může stát matka i otec, ale i osoba cizí. Mateřství je přesto interpretováno jako biologická nadřazenost žen. (Novák, 2013, s. 63–95)

V moderní společnosti se vyskytuje obraz „ideální“ matky a „ideálního“ otce. Matka je zobrazována jako osoba, která se věnuje dětem a péči o ně, naproti otec do péče nezasahuje, pokud se zapojí do péče tak spíše v pozdějším věku dítěte. Otec přetrvává na funkci živitele rodiny, dle modelu tradiční rodiny. V dnešní době se od tohoto rozdělování na svět žen a svět mužů spíše odstupuje. Pro společnost na začátku minulého století nebyly představitelné věci, které jsou pro nás nyní zcela běžné, například studující ženy na vysokých školách, pracují na mužských pozicích, obsazují manažerské pozice nebo jsou politicky aktivní. Ženy překonaly „zakázaná mužská území“ a nyní je v překonávání tabu na řadě muž. (Sedláček, 2008, s. 4)

Prívlastek „mateřský“ navádí k myšlence, že jde o zcela ženskou záležitost, což lze přirovnat k *mateřskému jazyku*, což nás z myšlenky vyvádí, že nemůže toto přídavné jméno striktně spojovat se ženou. Můžeme toto slovo vyjádřit jako určitý blízký vztah, který můžeme cítit jak k mateřskému jazyku stejně, tak jako rodič k dítěti. (Sedláček, 2008, s. 5)

Genderová nerovnost vzniká i na trhu práce, kdy studie prokazují, že ustálený vzorec muže živitele a matky pečovatelky vede k zvýhodňování mužů a znevýhodňování žen na pracovní úrovni, i pokud se jedná o stejné zaměstnání a pracovní pozici. Hlavním znevýhodněním je především mzda a rozdíly v ní. (Maříková, 2012, s. 131)

2.3 Genderový stereotyp

Genderový stereotyp se vyjadřuje jako souhrnný předpis pravidel pro jednotlivá pohlaví, často jde o předsudky o správném chování. Základem stereotypu je posuzování jednotlivců vycházející z daného pohlaví bez ohledu na jejich vychování, vrozené vlastnosti, schopnosti a pocity. Nachází se zde dvě nástrahy. První vychází z různé separace pohlavních rysů, tedy že běžná žena neprojevuje žádné vlastnosti ryze mužské a stejně tak běžný muž neprojevuje žádné ženské vlastnosti. Druhá nástraha spočívá v předpokladu, že jednotlivá pohlaví uznávají a sdílí identické hodnoty, zájmy a vytváří jednotnou skupinu, kde je různorodost nepřijatelná. (Sedláček, 2008, s. 6)

Norský sociolog Holter zastává názoru, že na mladé páry plánující rodinu je vyvíjen společností tlak, který vede pár k tomu, že na mateřskou dovolenou nastoupí žena a muž nosí domu peníze na obživu rodiny. Následně tato skutečnost pokračuje i v budoucnu, kdy jsou děti velké, často jde o zvyk či stereotyp. Pro ženu je praktičtější být s dětmi doma, zajít s dítětem k lékaři či chodit s ním na kroužky, protože muž je ve své kariéře dál a má větší ekonomický vliv na chod rodiny. Málokteré rodině se z toho stereotypu povede vyprostit. (Sedláček, 2008, s. 10)

Muži jsou obecně jak v médiích, tak ve společnosti označováni jako dárce spermatu a bezcenná osobou zajišťující finanční spokojenost v rodině. Na rozdíl do otce je matka popisována jako důležitější část rodiny, a její péče je automatická. Přesto je matka stejně důležitá jako otec. Mateřská role přejímá veškerou pozornost na úkor otcovské role. (Schreierová, 2019, s. 179)

2.4 Společnost a mateřská dovolená

Následující podkapitola popisuje vztah společnosti k matce, pokud je na mateřské dovolené otec a poté vztah společnosti k otci, je-li na mateřské dovolené.

2.4.1 Matka

Každá matka má jinou zkušenost, jiné prožívání, proto jsou i výzkumy na toto téma velmi různorodé. Přesto se najdou situace, které tyto ženy spojují. Výzkum potvrzuje, že žena, která přenechá péči jiné osobě, než je ona sama, prožívá identickou touhu po dítěti a obecně po mateřství, stejně jako žena, která je hlavní pečující osoba. Proto lze jako nepřijatelné označit tvrzení, že matky, které péči přenechávají na jiné osobě, dítě nechtěly a těhotenství bylo neplánované. Naopak tyto matky zastávají názor, že mateřství je zcela přirozená věc a je v životě žádoucí.

Společností především médií je mateřství zobrazováno jako nejhezčí období života, ale osobami, které o dítě pečují, je popisováno jako velice náročné. Matka, která přenechává péči o své dítě jiné osobě a vrací se do zaměstnání a společenského života, necítí pocit viny, místo toho by měla cítit pocit svobody. Čas strávený mimo domov, či v zaměstnání popisují ženy za čas jako oddychový. Ženská role je častokrát spojována se vzdáním se vlastní svobody ku prospěchu dětí, u těchto žen se s touto obětí lze setkat spíše sporadicky. Touha po svobodě je prvním impulzem, aby žena začala zvažovat přesun mateřských povinností na jinou osobu. Berou při tomto rozhodování ohled nejen na dítě, ale také na sebe, zda jim bude situace vyhovovat. (Sedláček, 2008, s. 40–44)

Matky považují své postavení ve společnosti za nízké, což potvrzují i sociologové, kteří popisují západní společnosti jako „anti-mateřskou“. Tento jev se projevuje jako nechuť k pozorování pečování o dítě, což vede k tomu, že se žena odděluje od společnosti. Dále společnost, zejména muži a bezdětné ženy, popisují ženy s dětmi jako osoby se sníženým intelektem. Další sociologové kladou důraz na fakt, že žena v domácnosti je brána za podřadnou, protože péče o domácnost je také podřadná práce.

Častokrát je žena uvedena do nepříjemných situací, kdy je okolím zpochybňován její mateřský cit. Negativní hodnocení pramení z „normálního“ modelu péče, kdy jsou typické pečující vlastnosti přisuzovány právě ženě. Od žen je očekáváno, že svůj život zasvětili dítěti a péči o něj. V České republice jsou ženy na mateřské dovolené brány jako obraz ideální matky, tento koncept nutí matky k porovnávání se s tímto ideálem, což má za následek vznik pocitu viny.

Zkušenosti žen nasvědčují tomu, že pokud je na mateřské dovolené muž, jsou bráni jako hrdinové, ale dokud byly s dítětem ony, tak je nikdo za hrdinky nepovažoval. Proto by se dalo předpokládat, že bude kladně hodnocena nově naplňovaná role ženy jako živitele rodiny i přes ekonomickou diskriminaci na pracovním trhu. Další nespravedlnost pramení z domácích prací, kdy muž na mateřské nebude tyto práce vykonávat v takové míře jako matka na mateřské dovolené, což pramení z role hospodyně, která je ženám genderově přiřazována již od útlého věku. (Sedláček, 2008, s. 40–44)

Na pracovištích dochází k další diskriminaci, kdy je ženě při nástupu na nové pracoviště podsouvána myšlenka, že brzy půjde na mateřskou dovolenou, že otěhotní dříve, než se zaučí ve své práci a poté bude jen doma s dětmi. Tuto diskriminaci může společnost snížit, pokud nebude otec na mateřské tabu. (Novák, 2008, s. 17)

2.4.2 Otec

Jak je zmíněno výše, muž na mateřské je brán za hrdinu tím, že zvládá mateřskou roli, která již od nepaměti přísluší ženám, které se s takovými reakcemi obdivu nesetkají. Zároveň muž má veškerou pozornost, jelikož na ženu budou v zaměstnání a ve společnosti kladeny otázky směřující na muže a jeho péči. Tyto otázky budou převažovat nad otázkou finančního zabezpečení rodiny matkou. Na rozdíl od matky není otcovi připisována role hospodyně, ale je mu připisována role živitele, proto muž necítí povinnost k domácím pracím a mnohdy dochází s dělbou o tyto činnosti s matkou. Dalším faktem je, že muži nabídne pomoc i širší rodina, což pramení z předpokladu, že muž má nízkou úroveň pečovatelského citu. (Sedláček, 2008, s. 44)

Opačný pohled do problematiky závisí na pohledu okolí, které na muže mateřské pohlíží jako na muže, který nedokáže finančně zabezpečit rodinu a přejímá tuto roli žena. (Schreierová, 2019, s. 179) Negativní názory na otcovství obecně sahají svou historií hluboko do pohledu dětského vývoje, dospělosti a profesních úspěchů, které jsou brány jako standardy. V minulosti mohly být tyto názory částečně užitečné, ale v aktuálním světě jsou škodlivé. (Shapiro, 2022, s. 11–12)

Dalším důležitým činitelem v reakci je reakce matky dítěte. Z jedné strany pohledu je vysoká angažovanost muže a jeho zapojování do péče i do domácích prací určována ženou, ale z druhého úhlu pohledu se matky dopouští dehonestace muže, kdy není muž dle jejich úsudku dostatečně vhodný pro pečovatelskou roli. V důsledku je poté muž distancován od pečovatelských úkonů a výchovy. Pro tyto matky je přijatelnější, pokud muž zastává roli hlavního živitele. (Maříková, 2012, s. 112)

3 OTCOVSTVÍ

Otcovství nevzniká samotným narozením dítěte, vzniká vývojem vztahu otce dítěte. Jde o vyjádření vůle a záměru, na rozdíl od mateřství, které je založeno na instinktu. Matka je souzena okolím dle jejího chování vůči dítěti, což je jasně definovaný úkol, který žena má. Kdežto muž je souzen nejen za chování vůči dítěti, ale také chováním vůči společnosti. Společnost málokdy haní matky, naproti tomu otce lze označit za netvora. (Zoja, 2017, s. 17–25) Otcovství společně s mateřstvím zastupují v tradičním pohledu společnosti kulturní a vztahové konstrukty, které jsou vůči sobě odlišné, ale přesto se vzájemně doplňují. (Maříková, 2012, s. 56)

Rozhodnutí k otcovství má svoje vnitřní konflikty – popření náchylnosti k moci, zároveň imponovat ženě a přebrat charakteristické vlastnosti matek určitého rozsahu. Muž si nedokazuje otcovstvím pouze svou mužskou identitu, ale zejména jde o záležitost, která přináší radost, i přesto že mnohé situace nejsou vždy kladné. Podle psychologa Zdeňka Matějčka lze říct následovně: biologicky a psychologicky neexistuje důvod, proč by se muž nezvládl postarat o malé dítě, ačkoliv jsou ženy v péči zběhlejší. (Novák, 2013, s. 11–48) Jediným biologickým handicapem pro muže může být absence kojení. (Novák, 2008, s. 16) Muži se dostávají díky otcovství do pozice, kdy si myslí, že jsou vnímaví a přístupní, nicméně jejich předpoklady a jednání vychází z projevovaného zájmu. Děje se to nenápadně až tajně, jelikož je tomu z části bráněno kvůli kulturnímu mužskému předpokladu, že je otec nejmoudřejší a nejsilnější osobou rodiny. Přesto je potřeba naslouchat jak dítěti, tak partnerce a rodičům. (Shapiro, 2022, s. 159) Být otcem by mělo znamenat starat se o své dítě, tak jak to předchozí generace otců neznala. Díky čemuž má muž jedinečnou možnost navázat blízký vztah s dítětem. (Carr, 2012, s. 12)

Otcovská láska nemá ve společnosti takové místo, jako má láska mateřská, která je zobrazována jako něco nezastupitelného a nenahraditelného. Dle psychologa Matějčka je na tomto zobrazení plno pravdy, jelikož matka má k dítěti přirozenější cestu, než má otec. Žena se s dítětem na rozdíl od muže sbližuje již v těhotenství velmi intimně. Otec k dítěti přichází až k „hotovému“, kdy se nestihne na svou novou roli mnohdy ani připravit. Nynější otcovská role má jinou podobu, než měla kdysi, změnila se výrazně v průběhu 50 let více než role mateřská. Oproti minulosti je dnes otec více zainteresován do funkce rodiny než dříve, kdy byl brán jako ochránce a živitel. Nynější otci jsou více zapojeni do výchovy dítěte, díky kontaktu od prvních dní a zapojení do domácích prací, které dříve

považovali za ženské práce. Otec nemá takovou práci s obživou rodiny, ale má před sebou náročnější úkol v oblasti psychologické. (Matějček, 2017, s. 63–65)

Americký filantrop Gregory Winston Slayton popisuje otcovství jako nejdůležitější práci, kterou kdy může muž mít. Jde o nepostradatelnou životní roli, která lze rozdělit do 10 nástrojů. Tyto nástroje budou vysvětleny v samostatné podkapitole 3.5 *Deset nástrojů otcovství*. (Slayton, 2013, s. 19)

3.1 Otcovství v historii

První představy o otcovství sahají až do řecké mytologie především díky příběhům o hrdinských výpravách. Otec byl popisován jako vedoucí člen rodiny, hlídal morálku a náboženství v rodině po mnohá staletí. Antika popisuje otce jako vlastníka svých dětí, který rozhoduje o jejich životě i smrti. (Novák, 2013, s. 18)

Ve srovnání otcovských rolí ve starověkém Řecku a Římě vycházejí dva zcela odlišné obrazy. Otcové v Řecku neměli závažnou roli, na rozdíl otec římský byl statným stožárem řádu vnějšího života a vnitřního řádu v rodině. Římští otcové měli výsadu o rozhodování o životě svých dětí, a to i ve chvíli, kdy vylétaly z hnízda, tudíž po celý život. Otcovství s Římě nevzniká pouze zplozením dítěte. Když muž zplodil syna, muselo dojít k veřejnému aktu, při kterém syna zvedl nad sebe, což bylo bráno jako vyjádření otcovství a zodpovědnosti, pokud zplodil dceru, byla následně materiálně zabezpečena. Jestliže nebyl syn podzvednut otcem – nemá otce a je vyloučen ze společnosti, často šlo o potomky otroků. (Zoja, 2017, s. 155–157)

Povinnost otce zabezpečit své dítě vzniká ve 2. století po Kristovi, kdy vzrůstá počet nemanželsky zplozených dětí v Římě. Povinnost vzniká i pro děti, které se mají následně starat a pečovat o své rodiče. (Zoja, 2017, s. 155–156)

Ve Francii v 17. století se věřilo, že má na muže oslabující účinek to, že houpe v kolébce dítě. Muži, kteří se v tom období starali o miminko, byli označováni za „ubohé blázny“, nit nezůstala suchá ani na matce miminka, ta byla označována za ženu, která se neparuje u zrcadla. Mezi lidmi byla tato skutečnost chápána jednoznačně: s dětmi zůstávají jenom podvádění muži. Občas se mohl člověk dočíst v tisku o brutálních otcích, kteří bijí své děti. Nejedná se o činy obvyklé, jde o činy mimořádné. (Burgess, 2004, s. 19, 57)

V 18. století se ve společnosti začalo otcovství zcela měnit význam. Kladl se důraz na rod jako smysl otcovství. Mužské a ženské pohlaví nerozdělovala pouze role, ale jejich odlišnosti. Otcův úkol bylo krocení matčiny citlivosti, která byla sice nezbytná, ale byla označována za nebezpečnou, přičemž musel muž potlačit i vlastní citlivost. Dochází zde k vylučování žen z aktivních účastí ve vnějším světě, což vedlo ke vzniku mužské racionality, která muže vylučuje z hlubšího vztahu ke svým dětem. (Burgess, 2004, s. 17) Mezi tím v tehdejší Svaté říši Římské ruší Josef II. nevolnictví, díky čemuž mají otcové větší dohled nad svými dětmi a zároveň je více ovlivňovat. (Novák, 2013, s. 19) Na sklonku 18. století přinesla Francouzská revoluce nový pohled na otcovství, kdy byly otcům brán jejich nárok na dítě. Tento nárok společně s povinnostmi a zodpovědností za dítě přebírá stát. Dítě již nebylo nadále podřizováno otcově autoritě. Manželství je nutné pro výchovu dětí, proto u nemanželských dětí byla nutná adopce. Dále vzniká možnost rozvodu. (Zola, 2017, s. 169)

Muži byli tlačeni do pozice, kdy bylo běžné držet si od svého dítěte odstup emociální, ale i odstup fyzický, což mělo hned několik následků. Muži se začali sami sobě odcizovat, nebylo jim umožněno cítit něžnost. Tímto byli vedeni k poslušnosti, která vedla k tvrdé a fyzicky namáhavé práci. Kvůli tomu dochází k odstupu otců, načež se z otce se stává jediný a hlavní živitel rodiny, což bylo bráno za základní mužskou činnost. Role živitele rodiny byla synonymem pro dobrého otce. (Burgess, 2004, s. 20, 21)

Ekonomické postavení žen bylo podřizováno mužům, kvůli tomu se mužům dostávalo výjimečného statusu, na který bylo nahlíženo jako na tradiční okolnost mužské identity. Proto kolem 19. století ženy převzaly v domácnostech mužské funkce, které spojovaly otce se svými dětmi. Otcovství ztrácí svůj význam. Následně jsou otcům odebrány rodičovské schopnosti, veškerá péče závisí na matce. Otec již není brán jako ochránce dítěte. Od druhé poloviny tohoto století se setkáváme s kritikou z důvodu odstupů otců. Otce kritizují jak odborníci, kteří toto chování doporučovali, ale i děti. Vznikají zde tvrzení, která svědčí o nárůstu necitlivého chování k dětem, což si muži odůvodňovali tím, že se svět s nimi také nemazlí. (Burgess, 2004, s. 21–60) Stát opět přejímá autoritu, která dříve patřila především otcům, což má za následek svrhnutí otcovského řádu. Otcové berou jako konkurenci v otcovství učitele, kteří se stávají vzory pro své studenty a žáky. Důsledkem průmyslové revoluce jsou synové odtrhnuti od otců více než, kdy předtím, tudíž nemohou sledovat jejich práci a jejich postavení v domácnosti. (Zola, 2017, s. 177-185)

V období 20.století, je silně propagován otec jako důvěrník a kamarád svých dětí. Jde o představu otce, která je nejjemnější představou do té doby. Přesto jde o konzervativní představu, od které se neočekává, že muž zastane role matky – zůstává mu role živitele. Otcovstvím je synonymem pro muže heterosexuála. Nejmenovaný americký psycholog zastává názor, že muž by neměl zastávat matku – takový muž je vykastrovaný. Psycholog Andrew Samuels popisuje společnost 20. století jako společnost, která má strach z homosexuality, proto staví muže do role živitele, který si má držet emociální odstup. Mužská účast ve výchově je brána jako dvojsmyslná, a proto je negativní. Mírná změna v otcovském chování v domácnosti jako je např. přebalování dítěte, se vyskytuje pouze nárazově, přesto je tento čin odsuzován na místo ocenění muže. Takový muž byl pojmenován „nový otec“, což byl zcela oprávněný název, neboť se věřilo, že otcové se o malé děti starat nikdy nebudou. (Burgess, 2004, s. 23–41)

V naší historii se objevuje mnoho válek, ani v těchto válečných obdobích nebyl otec bez otcovských povinností. Nabízí se zde více pohledů na problematiku. V mnohých případech odchodu otce do války, je brán dětmi jako záporná postava, neboť je válka záporná. Oproti tomu mohly děti mít od toho činu velká očekávání, děti neočekávaly pouze otcovu lásku, ale i jeho velký úspěch ve válce. Tudiž takový otec měl být úspěšný jako hlava rodiny, stejně tak jako voják. Pokud otec do války nešel, neznamenovalo to nic jiného než hanbu. Tato hanba byla ve společnosti zobrazována v podobě plakátu, kde sedí smutný muž jakožto otec a vedle něj jsou dvě šťastné děti, které očekávají hrdinské vyprávění otcovo zážitků z války, ale smutný otec nemá, co vyprávět. (Zola, 2017, s. 185–187)

Aktuálně existují i muži, kteří pečují o své děti, včetně přebalování, koupání, zajišťování stravy a uspávání. Tráví s nimi čas i v nemoci a foukají bebíčka. Zároveň doma vymění žárovku se stejným odhodláním, jako pečují o dítě. Tihle tátové nedělají vše zmíněné pouze o víkendech, dělají to každý den. Jedná se o muže, kteří opustili své zaměstnání, aby se věnovali svým dětem, ať nástupem na mateřskou či rodičovskou dovolenou. (Sedláček, 2008, s. 4)

3.2 Adaptace na otcovství

Svou roli v adaptaci obecně na rodičovství má stupeň naplnění názoru a jisté míry očekávání. Vytváření těchto názorů o rodičovské roli mají vliv informace, které jsou v této oblasti dostupné. Média mají podíl na idealizování této funkce prostřednictvím filmů a

seriálů. Mnohdy jsou tyto představy o rodičovství nerealistické stejně tak jako představy o budoucím partnerském životě. (Masopustová, 2018, s. 19-21)

K zjištění, že se muž stane otcem, se vztahují jak kladné emoce, tak i emoce záporné. Pro mnoho mužů může být tato novinka splněným životním cílem a jde o jeden z nejšťastnějších okamžiků jejich života. Naproti tomu se může stát, že muž bude mít k tomuto zjištění výhrady a bude se cítit pod tlakem, což neznamená, že nemůže být šťastný. Kladné i záporné emoce jsou běžné a očekávatelné, přesto je potřeba s negativní emocí pracovat a komunikovat s partnerkou o těchto pocitech. (Carr, 2012, s. 15)

Během těhotenství se v těle ženy děje mnoho změn, po tělesných až po psychické. Tyto změny se nevyhýbají mužskému tělu, neboť výzkumy potvrzují určité biologické změny, pokud je partnerka těhotná. Často poklesne hladina testosteronu a naproti tomu hladina prolaktinu stoupá stejně jako hladina kortizolu. Zároveň byla vypořádána zvýšená aktivita v části mozku, která je spojena s nákloností s opečováváním. Určité spojení s odpovědností za péči se nachází u mužů, kteří mají velké fyzické výkyvy, takový muž zaujme péči o dítě ihned po porodu. Další výzkumy potvrzují nezávislost biologických příznaků s termínem porodu, naopak potvrdily, že mužské tělo zrcadlí hormonální výkyvy podobné těm v těle matky. Těmto výzkumům se nepodařilo zjistit, zda tyto změny souvisí se ženou, vývojem těhotenství či vývojem dítěte v děloze. Všechny změny mohou být způsobeny nevědomky psychosomaticky. Existuje mnoho případů, kdy výše zmíněné změny byly natolik vystupňované, že muži vykazovali určité známky těhotenství jako je například přírůstek na váze, nevolnosti se ztrátou chuti k jídlu. Jedná se o Couvade syndrom, který svou historií sahá do 19. století, kdy badatelé antropologie narazili na porodní rituály, kdy otcové předstírali, že cítí porodní bolesti matky. (Shapiro, 2022, s. 26–27) Některými muži je Couvade syndrom popisován jako jakási žárlivost na těhotenství a fakt, že žena nosí dítě, zatímco oni tohoto nejsou schopni. Dále tito muži potvrzují nárůst váhy stejný jako u partnerky. (Paillès, 2017, s. 27) Je možné si při těchto změnách, pokud přetrvávají, vyhledat psychologickou pomoc jako je psycholog či psychoterapeut. (Carr, 2012, s. 18)

V rámci šestinedělí je výhodné si povinnosti spojené s péčí o dítě každý den vyměnit. Ideální je naplánovat si dané činnosti a následující den si je prohodit. Změnu role ocení jak matka, tak i otec. (Vais, 2017, s. 39)

3.3 Otcovská role alias „nový otec“

Jde o otce, kteří se zapojují v péči o své děti od narození, přičemž budují jedinečnou emociální vazbu s dítětem. Pro takového otce jsou typické vlastnosti, které jsou výsadou matek. Snaží se upozornit na to, že muž si dokáže osvojit rysy, které jsou v naší kultuře charakteristické pro osobu, která pečuje o malé dítě. (Sedláček, 2008, s. 51, 52)

Otcovská role začíná přítomností u porodu a navazuje na každodenní zájem o péči dítěte s blízkým kontaktem. V pozdějším věku dítěte by otec neměl ustupovat od této role, ale využít otcovství k udržení blízkého vztahu s dítětem i nadále a pokračovat v propojování světa dítěte se světem otce. (Novák, 2008, s. 23) Rozhodnutí muže pro otcovskou roli vyžaduje určitou rozumovou úroveň, na rozdíl od matky, která musí mateřství cítit v každém případě. Na otcovství neexistuje návod, nestačí se pouze naučit přebalování. (Novák, 2013, s. 17, 103) Do otcovské role se v určité míře zrcadlí zkušenost s vlastním otcem. (Carr, 2012, s. 12) Tohoto zrcadlení si sami rodič nevšimne, dokud nemá své děti. V určitých situacích si jak otec, tak matka dítěte můžou všimnout, že reagují stejně jako jejich rodiče. (Montgomery, 2019, s. 70)

Přítomnost otce není benefitem pouze pro dítě, ale i pro matku. Otcové, kteří pravidelně věnují čas dítěti, se dokážou lépe vcítit do pocitů svých partnerek, čímž může dojít k většímu sblížení i mezi partnery. (Novák, 2009, s. 21-22)

Otcovská role se vyvíjí stejně jako dítě, o které muž pečuje. Nejprve poskytuje pocit bezpečí a přispívá k radosti, následně se role mění. Pro dceru by měl být otec kladným příkladem, který jí imponuje, ale zároveň má v sobě drsnou jemnost. Pro syna by měl být imponujícím vzorem, se kterým se bude syn ztotožňovat. Ani zde se nelze vyhnout protikladům, kdy se očekává od otce, že bude autorita, opora a rádce, ale na druhou stranu by měl mít pochopení, vlídnost, laskavost a respektovat odlišnost. Zároveň by se měl prosazovat vůči společnosti (Novák, 2008, s. 17-19)

Otcovské role v domácnosti dle Nováka lze rozdělit následovně (Novák, 2013, s. 33):

- otec manažer: otec, který nezůstane doma s dítětem, protože úspěch v profesi je pro něj důležitější,

- podporující otec: otec, který poskytuje svou péči, pokud je pouze nezbytně nutná, preferuje pracovní aktivitu nad aktivitu v domácnosti,
- nový otec: otec, který pečuje o dítě, aktivně se podílí v domácnosti, emocionální stránka je jeho součástí

Otcovská role popírá diskriminační předsudek, který sebou vleče z minulosti. Otec aplikuje svůj vztahový potenciál k dítěti, čímž vyvrací tento předsudek. Muž v roli otce dozrává. (Novák, 2013, s. 101)

3.4 Feministický otec

Význam slova feminismus se zjednodušeně vysvětluje jako hnutí, které má za cíl skoncovat se sexismem, sexistickým vykořisťováním a útlakem. Pramení ze silné kritiky genderové hierarchie. Nejen ženy nejsou výhradně obětmi sexismu, neboť na druhou stranu nejsou muži jedinými pachateli. Otcové, kteří zaujímají roli pečovatele v životech svých dětí, mají jedinečnou možnost rozšiřovat odlišný druh rodičovské identity. Stávají se z nich feminističtí otcové, což není jednoduchá cesta, ale jde o dlouhodobé a náročné cvičení. Na rozdíl od otcovské postavy, kdy pro vznik samotného otcovství stačí mít zodpovědnost za dítě. Jsou nutné čtyři základní procesy proměny, které spolu úzce souvisí. (Shapiro, 2022, s. 15–19)

Prvním bodem v procesu proměny je vypracování aktivního kritického vědomí. Vychází z ochotnosti zabývat se problematikou imperialistickou nadřazeností, proto je nutné být otevřený a objektivní. Americká autorka Bell Hooks připouští v tomto bodě, že nelze mluvit o genderových nerovnostech bez zmínění sexuality, rasy a socioekonomického statusu a feministický otec skutečnost uznává. Na svět se dívá přes kritické brýle, díky čemuž má možnost se identifikovat, zkoumat problematické úhly pohledu, které bývají nespravedlivé. V podstatě je nucen uznávat věci, které by radši neviděl a neuznával.

Druhým bodem je vnímavé otcovství, které je podrobno neustálému tréninku. Prakticky je tento bod založen na vlastnostech, jako je zvládnout se rychle adaptovat, být otevřený vůči rozmanitosti perspektiv na svět.

Třetí bod je založen na myšlence výchovy dětí v prostředí genderového esencialismu. V překladu to znamená, že takový otec je schopen zbavit se vyprávění o

biologickém determinismu a nahrazuje jej antisexistickým jazykem. Akceptuje, že sociální normy jsou vytvářeny společností a přijímá fakt, že každá sociální norma lze změnit.

Ze čtvrtého bodu vychází, že otec praktikuje rodičovství způsob, který popírá tradiční sexistický stereotyp a genderové role. Jeho feministická otcovská role je rozšířená o pochopení rovnosti, která se snaží bojovat za vytvoření bezpečnějšího světa pro genderové skupiny, které se necítí komfortně ve svých rolích daných společností, neboť odmítá veškeré formy útlaku a diskriminace. (Shapiro, 2022, s. 15–19)

3.5 Deset nástrojů otcovství

Prvním nástrojem je umístění rodiny na první místo vedle rodinné pohody. Otcovství je náročná disciplína, přesto je nutné si zachovat ochotu ke společně stráveným aktivitám, které mohou přinést neobyčejné chvíle. Díky tomuto nástroji lze si užívat život s rodinou a budovat si pozitivní vzpomínky. S rodinou souvisí i druhý nástroj, tedy manželství, kdy je manželství bráno jako klíč ke šťastné rodině, což má pozitivní vliv i na děti. Vzájemná láska rodičů je darem pro dítě, které by následně mělo mít předpoklad v budoucnu taktéž ke šťastnému manželství. Takové manželství není benefitem pouze pro dítě, ale zároveň i pro oba rodiče, kteří dokážou být otevření vůči druhým. (Slayton, 2013, s. 43–51)

Třetím nástrojem je morálka a podpora, což jsou vysoké standardy pro rodinný život, ale i pro vlastní život. Postupně se hodnoty předávají dítěti, což se dá brát jako typ dědictví. Otec předává dítěti etické zásady, které navedou dítě na správný směr, jsou tedy kompasem společnosti. K předání těchto zásad je nutné se je plně osvojit a pochopit.

Čtvrtým nástrojem je milování, které vychází ze srdce. Jde nejen o projevení něhy, odhodlání a oddanosti. Vychází z úcty, bezpečí a radosti. Láska je stavební kamenem prvních dvou nástrojů a taktéž tohoto nástroje.

Pátým nástrojem je vysvětleno, že muž neslouží pouze sobě, ale především ostatním, což se dá chápat jako podsunutí potřeb druhých před potřeby své. Vyžaduje to velkou ochotu. Tento bod se snaží západní kultura vyvrátit uznávání tvrzení, že péče o sebe sama a své potřeby by mělo být na vždy na prvním místě před potřebami druhých, do čehož by měl muž dát veškeré své úsilí.

Šestým nástrojem je trpělivé naslouchání. Takový muž aktivně a ochotně naslouchá nejen dítěti tak manželce, ale každému členu rodiny. Tímto bodem dokáže prohlubovat vybudované vztahy, které díky naslouchání udržují vztahy dlouhodobé.

Sedmý nástroj je užitečný pro věřící muže, neboť souvisí s Bohem. Tento bod podporuje muže ke komunikaci s Bohem.

Osmý nástroj pramení z toho být otcem, od kterého je možné se leccos naučit. Učit se od takové otce nemusí pouze dítě a rodina, ale především okolí a jiní otci. V tomto bodě jde především o tvorbu dobrých přátelství mezi otci, kde se předávají zkušenosti a poznatky.

Devátý nástroj je optimismus, který je nutný si zachovat v těžkých situacích, které se zdají bezvýhodné. Jde o nejdůležitější nástroj bez, kterého se nelze obejít, i přesto že muž naplňuje všechny ostatní nástroje.

Desátým nástrojem je souhra všech předcházejících nástrojů, a to být úplným člověkem. Jde o mentální, emocionální a duchovní podporování v rodině. (Slayton, 2013, s. 43–51)

4 PÉČE O DÍTĚ

Péče o dítě je důležitá část průběhu mateřské dovolené. Kojenecké období trvá do jednoho roku věku dítěte, kdežto mateřská dovolená trvá 28 týdnů (osm až šest týdnů před porodem a zbylých 20 až 22 týdnů po porodu), tedy do zhruba do pěti měsíců věku dítěte, proto bude kojenecké období popisováno do tohoto milníku. Péče pro jednotlivá období jsou často spojeny v jedné podkapitole.

Pro matku bude péče o dítě snazší díky mateřskému instinktu, kdežto muž si musí péči pomalými krůčky osvojit. Pečovatelství instinkt je u mužů potlačován již od dětství – panenky pro opečovávání dostávají dívky. (Carr, 2012, s. 93)

4.1 Novorozenecké období

Novorozenecké období začíná narozením a končí 28. dnem po porodu. Po porodu se odehrávají důležité změny, které jsou důležité k vývoji jedince. Jedná se o změny jako je přerušování krevního oběhu s matkou neboli přestřížení pupeční šňůry, první nádech, vyloučení první stolice neboli smolky, přijímání mateřského mléka a v neposlední řadě dochází k adaptaci na vnější svět – světlo, teplo, zvuky, doteky apod. (Křiváková, 2013, s. 44) Dále se novorozenecké období rozděluje na rané a pozdní období. Rané období je do sedmého dne věku, poté se jedná o období pozdní, které trvá do 28 dne věku. (Cabrnová, 2009, s. 68)

Novorozenci se rozdělují dle gestačního věku na *nedonošeného* – novorozenec, který se narodil před gestačním věkem 37 týdnů neboli před „36+6“, na *doonošeného* – novorozenec, který se narodil s gestačním věkem 37 týdnů do 42 týdne, na *přenášeného* – novorozenec, který se narodil po gestačním věku 42 týdnů neboli po „42+0“. Dále se dělí dle porodní hmotnosti na novorozence *makrosomního*, který se rodí s váhou 4500 g a vyšší, s *normální* porodní hmotností s váhou 2500 g až 4499 g, s *nízkou* porodní hmotností, což je váha méně 2500 g, s *velmi nízkou* porodní hmotností méně než 1500 g a s *extrémně nízkou* porodní hmotností méně než 1000 g. Poslední dělení novorozenců je dle vztahu porodní hmotnosti a gestačního věku na eutrofického, hypotrofického novorozence a hypertrofického novorozence. (Dort, 2013, s. 15)

Po porodu se hodnotí se tzv. apgar scóre (viz příloha; tabulka č.1), které hodnotí barvu kůže, svalový tonus, srdeční akci, dýchání a reakci na podráždění. Hodnotí se pomocí bodů nula až dva body v první, páté a v desáté minutě života. (Křiváková, 2016, s.

44) Hodnota osm až deset bodů značí normálního novorozence, hodnota sedm až čtyři body značí lehkou až střední asfyxií a hodnota tři body a méně značí dítě s těžkou asfyxií. (Dort, 2013, s. 20)

Dále se provádí první ošetření novorozence, které má za cíl zabezpečit podmínky pro nástup poporodní adaptace, jedná se o první zhodnocení stavu novorozence. Jedná se o omezení ztrát tepla, ošetření pupečníku, změření teploty, zvážení, označení, oblečení a kredeizace očí. Je nutné dané kroky provádět jemně a šetrně. První ošetření v případě donošeného novorozence může být prováděno porodní asistentkou nebo novorozeneckou sestrou. Následně je dítě vyšetřeno lékařem z neonatologie nebo pediatrie. (Dort, 2013, s. 19) Pro zajištění tepla je novorozenec ihned po porodu zabalen do nahřátých plen či dek a je vyšetřováno na vyhřívaném lůžku, kde je novorozenec usušen, a mokré pleny jsou odstraněny. Novorozenec se od případného zašpinění krví či hleny otre sterilní plenou. Identifikace se provádí dle standardů oddělení, nejčastěji se jedná o identifikační štítek a označení novorozence na hrudník nebo stehno. Pupečník je podvázán za aseptických podmínek společně s dezinfekcí pahýlu, který je následně překryt sterilním čtvercem, dbá se na pravidelné kontroly případného krvácení. Tělesná teplota se šetrně měří v konečnicku pomocí speciálního rychloběžného či digitálního teploměru, který je namočen do oleje nebo masti, tímto změřením je získávána tělesná teplota a zároveň informace o průchodnosti konečnicku. Kredeizace očí se provádí Ophtalmo-septonexem do obou očí jako prevence oční infekce. (Slezáková a spol., 2011, s. 248–249)

Novorozenec má pět základných potřeb, které je třeba naplňovat, jedná se o konejšení, krmení, spánek, koupání a přebalování. (Carr, 2012, s. 60)

4.1.1 Charakteristika novorozence

Novorozenec v bdělém stavu pohybuje končetinami a má otevřené oči. Spánek novorozence zabere za den zhruba 18 až 20 hodin, tato doba je postupně zkracována. Srdeční akce se pohybuje kolem 80' až 180' minutu dle aktivity dítěte. Frekvence dýchání se pohybuje kolem 30 až 60 nádechů za minutu, pokud usíná, může mít dech nepravidelné. Normální tělesná teplota se pohybuje v rektu od 36,5 °C do 37,5 °C. Teplota může rychle klesat kvůli nedostatečným termoregulačním mechanismům, které jsou umocněny malým množstvím podkožního tuku, velkým povrchem těla a tím, že si novorozenec si neumí vytvářet teplo pomocí pohybu. Na kůži jsou jemné chloupky neboli lanugo, celá kůže je kryta mázkem, který se nejvíce zůstává v kožních záhybech. Prsní bradavky jsou

pigmentovány. Pupečník má úpon ve středu břicha a obsahuje dvě artérie a jednu věnu. Končetiny novorozence standardně drží ve flexi, pohyby končetin jsou symetrické. U chlapců jsou varlata sestouplá v šourku. U děvčat jsou labia minor překryta labia major, klitoris a labia minor můžou být po porodu oteklá, což je způsobeno přechodně mateřskými hormony. Spontánní pohyby jsou založeny spíše na reflexech. Hlavičku má novorozenec otočenou na jednu stranu. (Sedlářová a spol., 2008, s. 52–53)

4.1.2 Aktivita novorozence

Novorozenec většinu dne spí. Nejčastější reakcí je pláč, především pokud se jedná o nepříjemné podněty nebo potřebu jídla. Otáčí hlavou na strany při poloze na břiše, dále dokáže zdvihnout hlavu od podložky na velmi krátký čas. (Gregora, 2016, s. 114) Novorozenec neudrží hlavičku ve střední poloze, proto má hlavičku vždy na jedné či druhé straně. Dále můžeme pozorovat reflex chůze, pokud je dítě zvednuto, tak aby se chodidla dotýkala podložky, tak bude dítě střídavě nožičkami napodobovat chůzi. Tento reflex za několik týdnů odeznívá, díky čemuž se může dítě dále správně vyvíjet. Má silný úchopový reflex – chytá na několik sekund předměty, které se dotknou jeho dlaně. (Hellbrügge, 2010, s. 32–35)

4.1.3 Reflexy

Reflexy se vysvětlují jako neúmyslné jednání, které způsobí dané signály, které jsou „poslány“ do daných svalů. Sací reflex, je reflex, při kterém dítě pomocí horního patra a jazyku saje například prst, dudlík či bradavku, tento reflex pomáhá dítěti přijímat potravu. Hledací reflex pomáhá dítěti hledat potravu, v průběhu vývoje se tento reflex mění, na konci prvního měsíce by se dítě mělo otáčet za prsem či lahví. Tento reflex se aktivuje pohlazením po tváři, kdy následně hledá ústy bradavku či lahev. Moorův reflex se projevuje jako rozhození končetin z flekčního držení při podnětu, který dítě rozruší (například ostrý zvuk nebo kýchnutí), následně dítě vrací končetiny do flekčního držení. Šíjový reflex souvisí s koordinací končetin, která připomíná pozici šermíře – jedna ruka natažená oproti tomu druhá ruka zůstává ve flekčním držení, k natažené končetině směřuje hlavička dítěte, pokud se dítěti otočí hlavička na druhou stranu otočí se i pozice ruk. Reflex chůze byl zmíněn v předchozí podkapitole, stejně jako úchopový reflex. (Borgenicht, 2010, s. 161–163)

4.1.4 Manipulace

Při pokládání dítěte je nutné mu podpírat hlavičku. Pokud je dítě zvedáno, tak se nejprve vsune ruka pod hlavičku dítěte, tak aby byla hlavička fixována a nehrozil nechtěný

záklon hlavičky dozadu. Dalším krokem je vsunutí druhé ruky na úroveň páteře nad zadečkem dítěte, poté je možné dítě bezpečně zvednout na svou hrud'. Dalším možným držením je tzv. kolébkové držení, kdy jsou záda dítěte „položeny“ na jedné ruce, hlavička směřuje nad úroveň mezi loktem a ramenem. Při této poloze je jedna ruka volná, což umožňuje vykonávat další činnosti. Pokud má rodič dítě ve svislé poloze, kdy je hrudník dítěte na hrudníku rodiče, je zadeček dítěte podpírán předloktím jedné ruky a druhá ruka by měla ideálně přidržovat záda dítěte (Borgenicht, 2010, s. 41–43)

4.1.5 Výživa

Nejpřirozenějším zdrojem výživy pro novorozence je kojení mateřským mlékem. Dle doporučení WHO je výhodné plně kojit do šesti měsíců věku dítěte, poté je vhodné ke kojení přidat příkrmy. Kojení má hned několik výhod jako je optimální složení stravy, které podporuje správný růst a vývoj, obsah imunologických faktorů, slouží k prevenci civilizačních chorob jako je diabetes melitus, vyvábí vazbu mezi dítětem a matkou a při těchto benefitech je zároveň ekonomicky velmi výhodné. (Dort, 2013, s. 23) Matka se učí prostřednictvím kojení reagovat na nároky a přání dítěte. (Slezáková a spol., 2011, s. 250) V případě pečování otce je možné dítě krmit odstříkaným mateřským mlékem nebo umělým mlékem. (Carr, 2012, s. 75) Odstříkání mateřského mléka se provádí ručně nebo pomocí odsávačky do sterilně opracovaných lahví. Před začátkem odstříkávání je žádoucí provést krouživými pohyby masáž pomocí teplého a vlhkého obkladu. Samotné odstříkávání trvá až 30 minut a je nutné během jednoho cyklu střídát. Prvních 10 ml se odstříkává mimo láhev pro zamezení bakteriální kontaminace. Následně může být mléko i zmrazeno. (Slezáková a spol., 2011, s. 252)

Nejprve je tvořeno kolostrum známé také jako mlezivo, jde o nažloutlou tekutinu připomínající vzhled plazmy s vysokým obsahem obranných látek. Je tvořeno v malém množství a následně se po několika dnech mění na mléko zralé. (Křiváková, 2016, s. 47) Složení mléka odpovídá potřebám novorozencům, obsahuje 67 kcal na 100 ml, laktózy 7 g na 100 ml, tuky, kterých je až pětkrát více v zadním mléku než v tom předním, bílkoviny laktalbumin a kasein, vitamíny rozpustné v tucích i ve vodě, imunitní faktory a minerální látky. (Dort, 2013, s. 24)

Umělá mléka jsou indikována v případě, že selhaly snahy o úspěšné kojení nebo při kontraindikaci kojení. Umělé mléko je tvořeno adaptací kravského mléka, kdy je upraveno množství bílkovin a jejich poměr, zvyšuje se obsah laktózy, mléčný tuk je nahrazen

rostlinným tukem a snižuje se obsah solí. Při přípravě takového mléka je nutné dbát na aseptické podmínky a sterilizaci. Je nožné podávat mléko pomocí kojící sondy, přes prst či ze stříkačky a kádinky. Není doporučováno mléko podávat pomocí lahve, pokud je umělé mléko podáváno dítěti na přechodnou dobu. (Dort, 2013, s. 24–28) Další způsob alternativního krmení může být krmení dítěte lžičkou. V domácím prostředí je taktéž nutno dbát na správné zásady v přípravě umělého mléka, kam patří správná hygiena rukou před přípravou, vyvařené pomůcky k přípravě mléka a k následnému krmení, připravovat mléko dle doporučení výrobce a v neposlední řadě používat nejlépe kojeneckou vodu. Pokud je pro krmení zvolena lahev je nutné se přesvědčit, že dále nebude kojeno a je nutné vybrat správnou velikost „savičky“ a díry v ní, pokud by byla příliš malá mohlo by se dítě rychle unavit při sání mléka, pokud by byla příliš velká, nemusí dítě stačit vše spolknout. Odříhnutí probíhá standardně jako po klasickém kojení, tedy ve svislé poloze dítěte s podepřením hlavičky. (Křiváková, 2016, s. 48–49) Po odříhnutí si může dítě lehce ublinknout, proto je dobré mít u sebe či na sobě plenu. Odříhnutí není nutné po každém krmení či kojení, protože nemusí být po každém jídle nadbytek vzduchu v žaludku. Nevhodná poloha pro odříhnutí jsou veškeré polohy, kdy má dítě stlačené nebo ohnuté břicho, nebo poloha na zádech a na boku. Na říhnutí se doporučuje čekat maximálně do deseti minut. (Gregora, 2016, s. 64–65)

Prospívání dítěte se zjišťují ještě v porodnici pravidelným vážením, jde o důležitý atribut. Nejčastěji se dítě váží před a po kojení za stejných podmínek. To znamená, že se dítě váží pokaždé nejlépe nahé nebo ve stejném oblečení, bez plenky či s čistou plenkou. Rozdíl mezi hmotnosti značí přijatou potravu. V prvních třech dnech dítě vypije zhruba 50 ml na kilo své hmotnosti denně. Kolem desátého dne je množství přijaté potravy okolo 150 ml na kilo své hmotnosti denně. U kojence se množství pohybuje zhruba kolem 180 ml na kilo váhy denně. Standardně dítě po porodu ztrácí 10 % své původní hmotnosti. Na svou porodní hmotnosti se dítě vrací okolo 11. dne života. Hmotnostní přírůstek se v prvních třech týdnech života pohybují okolo 150 g až 250 g. Mezi čtvrtým až pátým měsícem věku se váha dítěte pohybuje okolo dvojnásobku své porodní hmotnosti. Váhový přírůstek za měsíc se postupně snižuje. (Pařízek, 2015, s. 110)

4.1.6 Koupání

Během koupání je nutné dbát na šetrnost a něžnost. Před koupelí je výhodné si připravit veškeré pomůcky pro koupání předem, aby nebylo nutné odbíhat během činnosti. Ideální je koupání zařadit půl hodiny až hodinu před večerním krmením či kojením, hlavní

výhodou této večerní rutiny je, že dítě se po koupání unaví a po krmení bude pro něj usínání snazší. Není ideální koupat dítě každý den, nejnovější trendy uvádí doporučení pro koupání dle potřeb s omezováním kosmetických prostředků, které mohou oslabit přirozený ochranný film. Omezení koupání souvisí s hojícím se pupkem, pokud není zcela zahojen je doporučováno dítě spíše sprchovat než dávat do vaničky. Místo kolem pupku by mělo být stále udržováno v suchu a čistotě. Ideální teplota vody pro koupání je v mezi 37 a 38 stupněm celsia v časovém rozmezí do deseti minut. Po koupeli je vhodné dítě namazat dětským olejíčkem nebo mlékem a partie kolem zadečku a třísel namazat přípravkem proti opruzeninám. V prvních dnech je koupání záležitostí hygieny. Později, kdy dítě vnímá své okolí, se stává z koupání zpestřením dne spojené s hrací aktivitou jak pro dítě, tak pro rodiče. (Křiváková, 2016, s. 48–49)

4.1.7 Oblékání

Pro novorozence je doporučováno bavlněné oblečení pro jeho savost a snadnou udržitelnost. Dále je doporučováno toto oblečení a pleny prát minimálně na 80 °C s použitím pracího prášku určeného pro děti, bez použití aviváže s následným vyžehlením. Obecně lze říct, že novorozenec by měl mít o jednu vrstvu oblečení více než dospělí, přesto je oblékání přiměřené dle venkovní teploty a počasí. (Sedlářová a spol., 2008, s. 72) Jako ukazatel je možné pomocí dotyku na nos kontrolovat, zda není dítěti zima, nos by neměl na dotyk studit. (Gregora, 2016, s. 65)

4.1.8 Spánek

Spánek se řadí mezi obtížnější náležitosti. Zvolit řád a systém pro spánek je náročné pro celou rodinu. Noční vstávání k dítěti může být pro páry zdrojem konfliktů. Ideální je si sestavit jakýsi rozvrh vstávání k dítěti – rozdělení po dnech nebo rozdělení dle hodin apod. Podpořit dětský spánek může kombinace přebalení, nakrmení a převlečení či vytvoření večerního rituálu společně s ztlumením světel a kolébání. Dalším pomocníkem pro usínání je zavinovačka, která stimuluje těsný pobyt v děložce, proto se dětem v zavinovačce lépe usíná. (Carr, 2012, s. 75, 104) Zavinovačka vyhovuje dětem do šesti týdnů věku. Rodiče by měli dbát na polohu dítěte při spánku. Nebezpečné polohy jsou polohy na boku, ze které se dítě může přetočit na břicho, což se taktéž řadí do nebezpečných poloh. Ideální je poloha na zádech. Po čtyřech měsících věku již není nutné dítěti bránit v polohách, které sám pro spánek vyhledává. Dále by dítě nemělo spát na polštáři. (Gregora, 2016, s. 66–67) Spánek lze rozdělit na cykly – REM a NONREM fáze. Pro REM fázi je specifický velmi lehký spánek, při kterém dítě sebou může cukat

(především končetinami). NONREM fáze se skládá z lehkého, hlubokého a velmi hlubokého spánku, při těchto fázích sebou nebude dítě cukat a nebude tak snadné jej vzbudit. (Borgenicht, 2010, s. 113)

4.1.9 Přebalování

Aktuálně vede používání jednorázových plenek nad používáním plen látkových. Hlavním zásadou přebalování je zvolení správné velikosti plenek s ohledem na věk a váhu dítěte. Nejčastěji dochází k přebalování na dětském přebalovacím pultu. Na tento povrch je položena jednorázová podložka umožňující příjemnější poklad pro dítě, který nestudí. Frekvence přebalování nelze určit, proto se doporučuje přebalovat dle potřeb dítěte. První stolice se nazývá smolka, jde o černou, mazlavou hmotu. Je důležité, aby plenka neomezovala dítěti pohyb v kyčelních kloubech. Je možné dítě umývat zadeček pod tekoucí vodou namísto používání vlhčených ubrousků, následně dbát na šetrné otření do sucha a namazání přípravkem proti opruzeninám. (Křiváková, 2016, s. 50–51)

4.1.10 Pláč

Existuje mnoho druhů pláče, rozeznat jej od sebe není snadný úkol. Dítě může plakat z únavy, hladu, úlevy nebo se nemusí cítit komfortně. Při pláči vyžadující pozornost, dítě přestane plakat po dopřání pozornosti. Pláč může pramenit z odloučení od osoby, místa, věci, neboť i to nejmenší dítě si tvoří vazby s okolním světem. Bolest či nekomfort vyvolává nejdříve tichý pláč, který následně zesílí, může jít například o bolest z opruzenin, nebo poté v pozdějším věku o rostoucí zuby. Ospalost dítěte vyvolá silný pláč, se kterým se pojí zívání a mnutí oček. Nejhuře rozpoznatelný pláč je pláč vyvolaný hladem, jedná se o silný až kňouravý pláč, který ustane po nabídnutí lahve či prsou pro kojení. Nejsilnější pláč vychází z koliky neboli z bolesti břicha způsobenou střevními plyny, tento pláč nejčastěji nastává ve večerních hodinách. (Carr, 2012, s. 66–67)

4.2 Kojenecké období

Kojenecké období navazuje na období novorozenecké a následně končí prvním rokem života. Charakterizuje se rychlým růstem, zvyšováním tělesné hmotnosti a zřetelným psychomotorickým vývojem. Pro konec kojeneckého období je typické prořezávání alespoň jednoho zubu a první krůčky. (Křiváková, 2016, s. 56) Péče je obdobná jako o novorozence, proto v této podkapitole nebudou zmiňovány požadavky na péči, neboť jsou vysvětleny v předchozích podkapitolách.

4.2.1 Aktivita kojence

Kojenec ve věku čtyř až osmi týdnů dokáže fixovat své zorné pole dle pohybu předmětu, který jej zaujme. Ve věku šesti týdnů dítě reaguje na předměty, dokáže se usmívat, pokud na něj někdo mluví, hlavička kojenci padá do záklonu. Ve věku tří měsíců se dokáže spontánně smát, vydávat zvuky. Svůj zájem věnuje sobě sama – prohlíží si své prsty a hraje si s nimi, pase koníčky (poloha na bříšku, kdy se opírá kojeneček o lokty). Dále v tomto období udrží hlavičku, pokud sedí, navíc dokáže udržet ručkami předměty, které mu jsou podány. Okolo šestého měsíce dítě reaguje na oslovení, vydává hlásky, dokáže ocenit pozornost radostí, přetáčí se sám na bříško a dokáže udržet hlavičku, je-li na bříšku déle než kdy předtím. (Gregora, 2016, s. 114)

4.2.2 Psychomotorický vývoj

Psychomotorický vývoj je závislý na vývoji nervové soustavy. Vývoj postupuje ve směrech cefalokaudálním (od hlavy směrem dolů), proximodistálním (od kloubů blízko u těla ke kloubům vzdálenějším od těla – od kyčlí k prstům) a ulnoradiálním (od malíkové strany ruky k palcové straně ruky). Při vývoji hrubé motoriky zvládá dítě postupně dovednosti jako je otočení se z polohy na zádech do polohy na bok a břicho, plazení se po břiše, lezení po kolenou, posazení se, kleknutí si, postavení se s následnými prvními krůčky až po samostatné kroky. Vývoj jemné motoriky vyhází v počátcích z uchopovacího reflexu, který postupně vymizí a objevuje se místo něj cílená snaha o úchop. (Křiváková, 2016, s. 56)

4.2.3 Vývoj zraku

Dítě po porodu vidí svět černobíle a oči mají šedomodré zbarvení, vidí tedy obrysy, stín a světlo. Ve věku dvou týdnů dítě začíná vidět barevně, díky dozrávání buněk. V prvním měsíci věku dítě sleduje větší předměty. Ve třetím měsíci začíná fixace pohledu na předměty, zároveň má dítě ostřejší vidění. Ve čtvrtém měsíci dokáže dítě střídat zaostření na vzdálenější předměty střídat se zaostřením na blízké předměty. V šestém měsíci dokáže dítě rozeznat obličej na větší vzdálenost. (Pařízek, 2015, s. 73)

4.2.4 Plavání

Jde o oblíbenou aktivitu dětí i rodičů. V mnohých městech lze najít sdružení lidí, kteří provozují tuto aktivitu. I zde jsou důležité aspekty, které by neměly být podceněny. Rozhodujícím faktorem je kvalita bazénu a věk dítěte. Obecně je doporučováno od šesti měsíců věku dítěte navštěvovat bazény určené pro tyto aktivity. S plaváním je možné začít po ukončení novorozeneckého období, praktikovat lze ve vaně při dodržení hygienických

podmínek. Plavání má pozitivní vliv na pohybovou aktivitu dítě společně s tělesným a psychickým rozvojem. Jedná se dechové cvičení společně s otužováním, což má pozitivní vliv na jeho zdraví. Důležité je vybrat správného instruktora, na čemž do jisté míry závisí úspěch. (Gregora, 2016, s. 102)

4.3 Kontaktní rodičovství

Kontaktní rodičovství lze vysvětlit dle manželů Searsových (2018, s. 10) jako soubor činností, které by byli praktikovány většinou rodičů, pokud by měli dostatek sebedůvěry s podporou a naslouchali své intuici. Skládá se ze sedmi prostředků: bonding, kojení, nošení dětí, společné spaní, důvěra v pláč dítěte, vyrovnaný osobní a rodinný život a dávání pozor na cvičitele dětí. České kontaktní rodičovství vychází z amerického konceptu, který se nazývá attachment parenting. (Masopustová, 2018, s. 37) Celá tato kapitola vyháží z knihy těchto manželů.

Hlavním cílem kontaktního rodičovství je minimalizace stresu dítěte a rozvíjení jeho sebedůvěry. (Masopustová, 2018, s. 39)

Bonding slouží pro tvorbu vazby, která vzniká v prvních hodinách a dnech po porodu. Bonding je určen po porodu jako pro matku tak pro otce dítěte. Jde o prvotní seznámení s dítětem. Po porodu probíhá bonding následovně: dítě je položeno nahé na holou hrud' matky nebo otce, záda dítěte jsou přikrytá například dekou nebo plenou. Dítě je poskytováno teplo, klid a objetí. Díky tomu, že dítě slyší bušení srdce osoby, na které leží, se zmírňuje úzkost a je klidnější. Bonding se nemusí provádět pouze v porodnici. (Sears, 2018, s. 67–71)

Pokud je místo kojení dítě krmeno pomocí lahve, je důležité splnit tyto podmínky. Dítě by mělo být drženo ve stejných polohách, jako probíhá kojení. Dítěti je možné během krmení dopřát kontakt skin to skin. Pro kojení je ideální vyhledat pomoc laktační poradkyně. Kojení či krmení z lahve podporuje tvorbu vazby s rodiči. Obecně je kojení zabudováno do mateřské biologie. Výhodou kojení je stimulace hormonů, které mají dobrý vliv na matčino tělo, jedná se o oxytocin a prolaktin. Krmení by mělo spíše probíhat na základě poznání hladu dítěte (například dle pláče dítěte), než striktně dodržovat kojení dle časových intervalů. Kojení se dá přirovnat k jakémusi seznámení s dítětem, kdy dochází k pozorování jeho reakcí a potřeb. (Sears, 2018, s. 94–105)

Nošení dítěte lze používat jak v domácím prostředí, tak při venkovních aktivitách. Výhodou je úzký kontakt. Dítě může být například v šátku, který je upevněn na hrudi rodiče, na zádech rodiče nebo i na boku rodiče. Nejideálnější je v případě novorozence mít dítě obličejem k sobě a mít dítě na hrudi. V pozdějším kojeneckém období dítěti vyhovuje být obličejem od rodiče, jde o polohu tzv. klokánka, kdy může dítě sledovat dění okolo něj. Standardně při koupi šátku, nebo vaku určeného pro nošení dětí, je v balení i návod, jak správně „zařízení“ používat. Výhodou nošení dítěte je, že pohyb dítě uklidňuje nebo dokonce uspává. Další výhodou je, že mají rodiče čas se věnovat jiným aktivitám, než je péče o dítě. (Sears, 2018, s. 113–136)

Důvěra v pláč pramení z faktu, že dítě nevyužívá pláč k manipulaci se svými pečovateli, ale že pláče, protože je něco trápí. Díky pláči si rodič vytváří pečovatelské schopnosti. Obecně pláč lze považovat za komunikaci dítěte s vnějším světem. Čím citlivější reakci dítěti během pláče člověk poskytne, tím větší důvěru si dítě buduje k osobám, kteří mu tuto reakci poskytnou. Během rodičovství se rodiče můžou setkat se nevyžádanou radou, která zní „nech to dítě vybrečet!“. Tato rada nadělá více škody než užítku, což potvrzují studie. Takové dítě, které se nechává vybrečet, nesníží frekvenci a úroveň pláče, naopak je pláč rušivější a závislost na rodičích větší. (Sears, 2018, s. 17, 142)

Díky společnému spaní děti lépe spí. Přítomnost rodiče při probuzení dítěti dodává pocit bezpečí. Pro společný spánek je nutné splnit několik podmínek. Tam se řadí dostatečná velká postel, která zajistí dostatek místa pro rodiče a dítě. Rodiče by neměli spát společně s dítětem, jsou-li pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, stejné pravidlo platí pro silné léky nebo prášky na spaní. Obezita jednoho z rodičů může být rizikový faktor pro společný spánek. Společně by s rodiči nemělo spát jiné dítě, je důležité mít v posteli pouze jedno dítě. Společné spaní by nemělo být využíváno, pokud mají rodiče vodní postel, dále by se nemělo společně spát na sedacích pytlích apod. Zde hrozí nebezpečí udušení. Toto riziko souvisí i s polštáři, které je dobré z postele odebrat. Rodiče by neměli mít dlouhé šperky, jako jsou náušnice nebo náhrdelníky, aby nehrozilo uškrcení dítěte. Není vhodné si parfémovat do postele, silné vůně mohou dítěti dráždit dýchací cesty. Dítě by mělo ideálně spát na zádech. Není vhodné dítě příliš oblékat, neboť dospělé lidské tělo vydává teplo, proto není vhodné používat silné deky. Nikdy by se nemělo v místnosti, kde bude dítě spát, kouřit. (Sears, 2018, s. 159)

Pro kontaktní rodičovství by měli rodiče splňovat již zmíněné body, ale přesto by neměli zapomínat na sebe. Je důležité mít vyvážený rodinný život se životem osobním společně s vymezením hranice mezi těmi dvěma světy. Využívání kontaktního rodičovství je náročné jak po fyzické, tak po psychické stránce. Po narození dítěte může být ohrožen partnerský život, na který by nemělo být zapomínáno, je důležité pracovat v osobním životě i na podpoření tohoto vztahu. Rodiče věnující se kontaktnímu rodičovství by neměli zapomínat mimo jiné na své koníčky, zdraví, potřeby a odpočinek. (Sears, 2018, s. 175–188)

Poslední náležitostí kontaktního rodičovství je dávat si pozor na cvičitele dětí. Častokrát se jedná o nevyžádané rady – „Nech to dítě vyplakat.“, „Nenos to dítě pořad.“, „To dítě nemá žádný režim.“, „To dítě tě ovládá.“, „Nikdy už nebude spát ve své posteli.“, „Proč ještě kojíš.“ a mnoho dalších rad. Tyto rady lze přirovnat k tomu, že je dítě cvičeno jako domácí mazlíček a není bráno jako živá laskavá bytost, kterou se rodiče snaží vychovávat. Cvičitelé dětí nejčastěji kritizují postoj rodičů k dětskému pláči, který neberou jako způsob komunikace, ale jako manipulaci. Nejideálnější je dát na svůj instinkt a zdravý rozum. (Sears, 2018, s. 196–200)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 FORMULACE PROBLÉMU

Standardně spadá péče o dítě na matku a otec ekonomicky zajišťuje rodinu. Přesto je otec na mateřské dovolené ve světě stále aktuálnějším tématem. V dnešní společnosti je kladen důraz na rovné postavení muže a ženy. Pro muže není jednoduché zastat ženu ve všech ohledech péče. Prakticky můžeme říci, že péče ženy o dítě je často intuitivní s malou dopomocí, kdežto muž musí pomalými krůčky na vše přijít a osvojit si jednotlivé složky péče. Péče o dítě bude jiná, ale měla by dosahovat stejných kvalit jako od matky. Mnohdy se muži setkají s neblahou reakcí okolí, což je může od mateřské dovolené odradit. Muži mají mnoho možností, proč jít na mateřskou dovolenou, odkud čerpat informace o dítěti, a především možnost si budovat vztah s dítětem, což není vždy možné kvůli rychlému způsobu života. V životě muže je mateřská dovolená milníkem, který může ovlivnit jeho život a pohled na něj, tak i život dítěte.

„Jak zvládají muži mateřskou dovolenou? Jak tuto novou zkušenost hodnotí?“

6 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY/PROBLÉMY

6.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit spokojenost mužů s mateřskou dovolenou.

6.2 Dílčí cíle a výzkumné otázky/problémy

Na základě hlavního cíle jsem si stanovila dílčí cíle, které pomáhají zjistit náležitosti v hodnocení a zvládání mateřské dovolené.

Dílčí cíl 1: Zjistit, zda mají muži kvalitní informace k péči o dítě.

Výzkumný problém: Odkud muži čerpají informace? Jaké informace vyhledává?

Otázka č. 17, 18, 19, 20

Dílčí cíl 2: Zjistit, co vede muže k nástupu na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Jaké byly důvody rozhodnutí k nástupu na mateřskou dovolenou? Jak reagovalo okolí na nástup na mateřskou dovolenou? Setkal se s komplikacemi?

Otázka č. 9, 10, 11

Dílčí cíl 3: Zjistit, jak muži hodnotí mateřskou dovolenou a její náležitosti.

Výzkumný problém: Jak muži hodnotí absolvování mateřskou dovolené? Kolik mužů by jí opět absolvovalo? Jak dlouho byli na mateřské dovolené?

Otázka č. 7, 8, 12, 15, 16

Dílčí cíl 4: Zjistit, jaké měli muži očekávání od mateřské dovolené.

Výzkumný problém: Jaké měli muži očekávání? Naplnilo se toto očekávání?

Otázka č. 13, 14

Dílčí cíl 5: Jak muži zvládá péči o dítě?

Výzkumný problém: V jakém odvětví péče si byli muži nejvíce jistí a kde nejméně? Znají kontaktní rodičovství?

Otázka č. 22, 23, 24

Dílčí cíl 6: Zjistit jaká je cílová skupina mužů, kteří nastupují na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Má věk, nejvyšší dosažené vzdělání a partnerský stav vliv pro nástup na mateřskou dovolenou?

Otázka č. 1, 3, 4

Dílčí cíl 7: Zjistit, zda souvisí s nástupem na mateřskou dovolenou předchozí otcovská dovolená a následná rodičovská dovolená.

Výzkumný problém: Kolik mužů absolvovalo před mateřskou dovolenou otcovskou dovolenou? Kolik mužů pokračovalo po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou? Jaké byly důvody neabsolvování rodičovské dovolené?

Otázka č. 5, 6, 26, 27

Dílčí cíl 8: Zjistit, jak muži hodnotí svou péči oproti mateřské péči.

Výzkumný problém: Souhlasí muži s tvrzením o mateřském instinktu? Jak hodnotí péči ve srovnání s mateřskou péčí?

Otázka č. 21, 25

7 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBORU

Výběr respondentů byl záměrný. Do výzkumu jsme jako cílovou skupinu zahrnuly muže, kteří byli na mateřské dovolené maximálně před 5 lety, a muže, kteří jsou na mateřské dovolené nyní, bez rozdílu délky mateřské dovolené. Jiná kritéria nebyla stanovena.

8 METODIKA PRÁCE

K vypracování mé bakalářské práce jsme zvolily kvantitativní formu výzkumu. Pomocí kvantitativního výzkumu je možné využít sběr dat pomocí dotazníků. Koncepce dotazovaných zjišťujeme pomocí měření, poté následuje analýza dat statistickými metodami a cílem je explorovat a popisovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných. Metody je důležité podrobně zpracovat takovým způsobem, aby odpovídaly co nejvíce předmětu zkoumání. Nezbytná je především validita a spolehlivost měření. Výhodou zvolené metody je relativně rychlá analýza dat. (Hendl, 2005, str. 46–49)

Ke sběru dat byl použit nestandardizovaný dotazník pomocí Google forms, který obsahoval 27 otázek. Veškeré otázky byly uzavřené, z toho u 10 otázek bylo možné vybrat více odpovědí. Vyplnění dotazníku zabralo 10 minut. Druhá otázka v dotazníku se zaměřuje na demografický údaj jako je místo bydliště. Pomocí této otázky chceme zjistit, v jakém kraji jsme oslovili nejvíce mužů na mateřské dovolené. Další otázky jsou zaměřené na zjištění informací o průběhu mateřské dovolené.

9 ORGANIZACE VÝZKUMU

Výzkum probíhal od 24.2.2023 do 9.3.2023. Dotazníky obsahující 27 otázek byly zveřejněny přes internetovou platformu www.facebook.com. Prostřednictvím této sociální sítě byl dotazník sdílen mezi přáteli a umístěn do skupin „Maminky na mateřské dovolené – rady, porady a naše děti“, „Recenze porodnic“, „Maminky, tátové samoživitelé“, „Plzeňáci“, „Narození 2022 (rady a porady)“, následně přes stránku www.modrykonik.cz bylo založeno nové vlákno. Pomocí internetové platformy www.instagram.com byl dotazník sdílen komunitní porodní asistentkou Terezou Lerch Davídkovou na profilu „Zdravi.zeny“. Dotazník byl i záměrně posílán na email či do soukromé zprávy mužům o, kterých jsem věděla, že mají zkušenost s mateřskou dovolenou.

10 ZPRACOVÁNÍ DAT

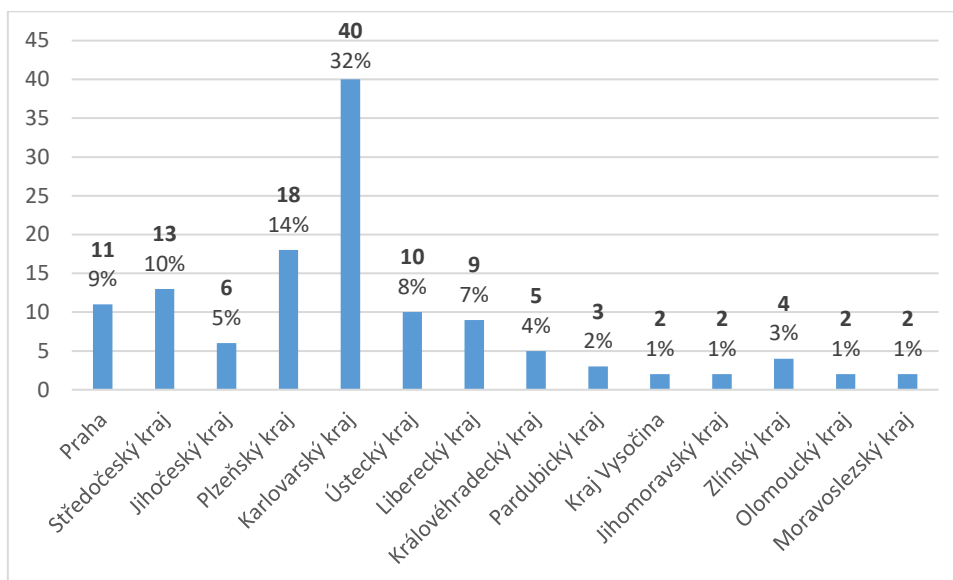
Cílem bylo oslovit minimálně 100 respondentů. Na internetových stránkách bylo řádně vyplněno 127 otazníků. Výsledky byly zpracovány pomocí MS excel. Pro zpracování byla použita popisná statistika, absolutní a relativní četnost.

11 ANALÝZA DAT

Demografická otázka

Otázka č. 2: **Místo Vašeho bydliště?**

Graf č. 1 – Místo bydliště

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 mužů byla největší skupina dotazovaných z *Karlovarského kraje* 40 (32 %). Z *Plzeňského kraje* bylo 18 mužů (14 %). 13 respondentů (10 %) bylo ze *Středočeského kraje*. Z *Prahy* bylo 11 respondentů (9 %). Z *Ústeckého kraje* bylo 10 respondentů (8 %). Z *Libereckého kraje* bylo 9 respondentů (7 %). 6 respondentů (5 %) bylo z *Jihočeského kraje*. Z *Královéhradeckého kraje* bylo 5 respondentů (4 %). Ze *Zlínského kraje* byli 4 respondenti (3 %). Z *Pardubického kraje* byli 3 respondenti (2 %). 2 respondenti (1 %) byli z *Kraje Vysočina* stejně tak jako z *Jihomoravského kraje*, *Olomouckého kraje* a *Moravoslezského kraje*.

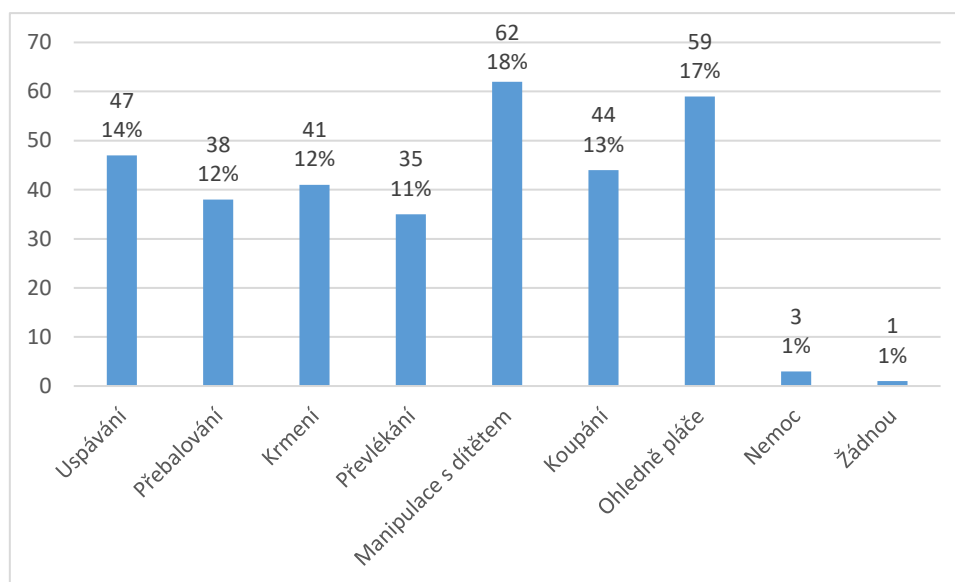
Cíl 1: Zjistit, zda mají muži kvalitní informace k péči o dítě.

Výzkumný problém: Odkud muži čerpají informace? Jaké informace vyhledává?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 17, 18, 19, 20.

Otázka č. 17 – **Jakou oblast péče jste zjišťoval či vyhledával?**

Graf č. 2 – Vyhledávané oblasti v péči o dítě

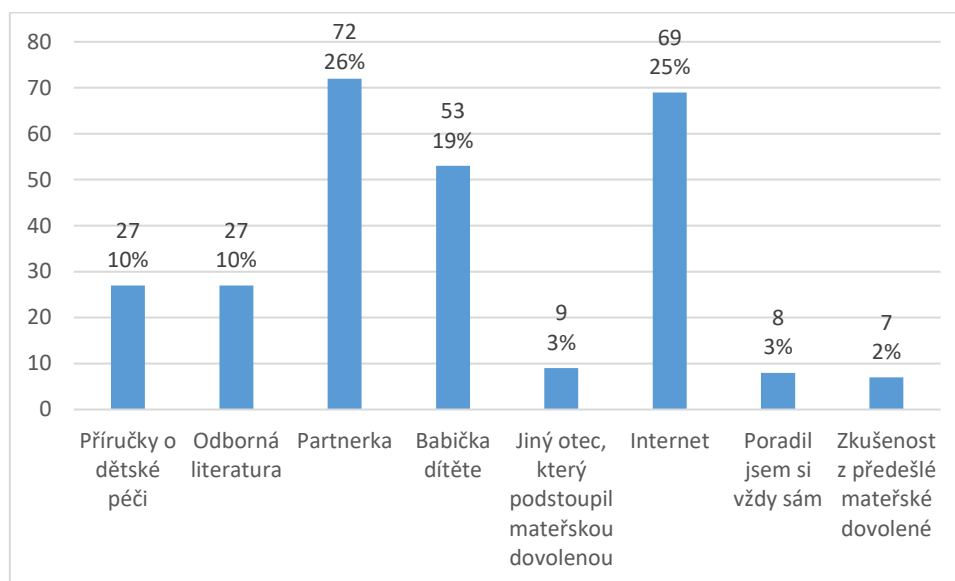

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 17 měli dotazovaní muži možnost zvolit jednu či více odpovědí. Nejvíce muži vyhledávají informace o *manipulaci dítětem* a to 62 (18 %). Informace *ohledně pláče* vyhledávalo 59 respondentů (17 %), 47 respondentů (14 %) vyhledávalo informace o *uspávání*. 44 respondentů (13 %) vyhledávalo informace o *koupání*. Informace o *krmení* vyhledávalo 41 respondentů (12 %). 38 respondentů (12 %) vyhledávalo informace o *přebalování*. Informace o *převlékání* vyhledávalo 35 respondentů (11 %). Jako možnou „jiné“ zvolili 4 respondenti, z čehož informace o nemoci vyhledávali 3 respondenti (1 %) a 1 respondent (1 %) uvedl, že žádnou z nabízených oblastí nevyhledával.

Otázka č. 18 – Kdo/co bylo Vaším spolehlivým zdrojem informací?

Graf č. 3 – Zdroje vyhledávaných informací

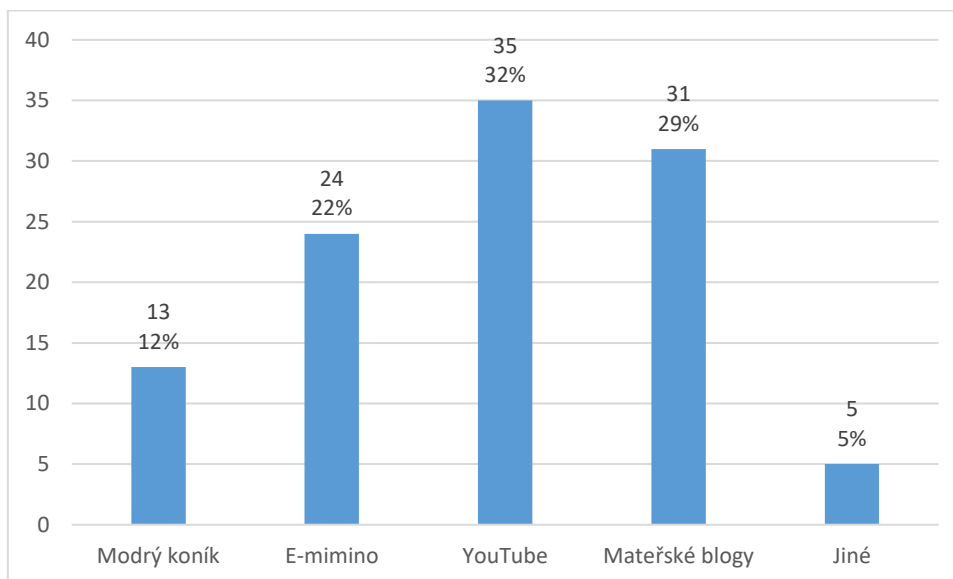

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 18 mohli muži opět vybrat jednu, nebo více odpovědí. Od *partnerky* čerpá informace 72 mužů (26 %), dalším častým zdrojem je *internet*, který byl zmíněn 69 respondenty (25 %). 53 respondentů (19 %) čerpá informace u *babičky* dítěte. 27 respondentů (10 %) čerpá informace v *příručkách o dětské péči* a v *odborné literatuře*. 9 respondentů (3 %) čerpá informace od *jiného otce, který byl na mateřské dovolené*. 8 (3 %) respondentů uvedlo, že informace nečerpali – *poradili si vždy sami*. 7 respondentů čerpá informace z *předešlé zkušenosti s mateřskou dovolenou*.

Otázka č. 19 – Pokud jste vyhledával informace na internetu, kde?

Graf č. 4 – Vyhledávání informací na internetu

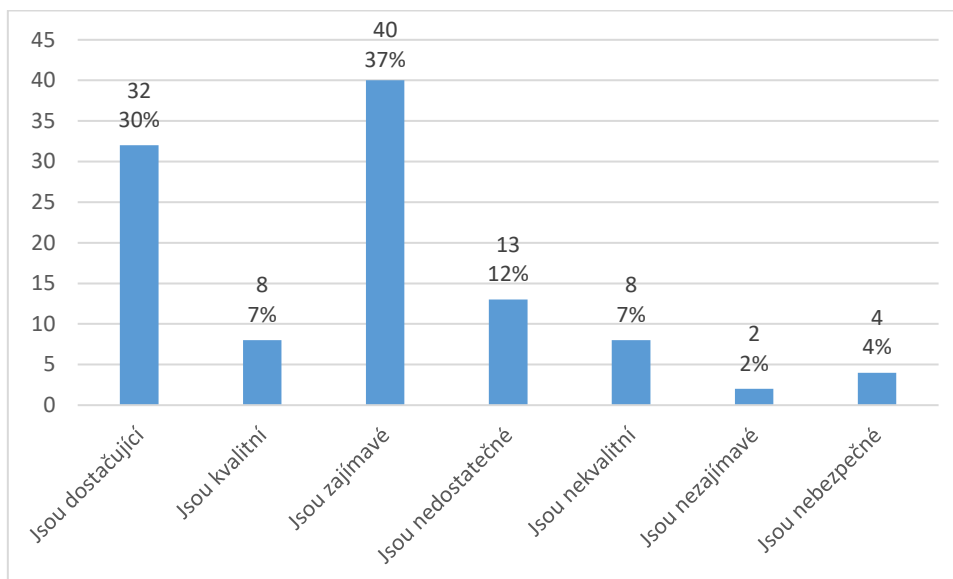

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 19 byla určena pro muže, kteří u otázky č. 18 zvolili „internet“ jako zdroj informací. Muži měli možnost vybrat jednu, či více odpovědí. Na videoplatformě *YouTube* vyhledává informace 35 respondentů (32 %). 31 respondentů (29 %) vyhledává informace pomocí *mateřských blogů*. Pomocí webové stránky *E-mimino* vyhledává informace 24 respondentů (22 %). 13 respondentů (12 %) vyhledává informace na webové stránce *Modrý koník*. Celkem 5 respondentů (5 %) uvedlo možnost *jiné*, kde se objevila obecná odpověď „Google“.

Otázka č. 20 – Jak byste zhodnotil informace nalezené na internetu?

Graf č. 5 – Hodnocení informací nalezených na internetu

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 20 byla určena pouze pro muže, kteří zvolili u otázky č. 18 možnost internet. Muži zde mohli vybrat jednu, či více odpovědí. Jako *dostačující* hodnotí informace z internetu 32 mužů (30 %). 8 respondentů (7 %) hodnotí informace jako *kvalitní*, oproti tomu stejný počet respondentů 8 (7 %) hodnotí informace jako *nekvalitní*. 40 respondentů (37 %) hodnotí informace jako *zajímavé* a jako *nezajímavé* hodnotí 2 respondenti (2 %). 4 respondenti (4 %) zvolili možnost „jiné“ a hodnotí informace nalezené na internetu jako *nebezpečné*.

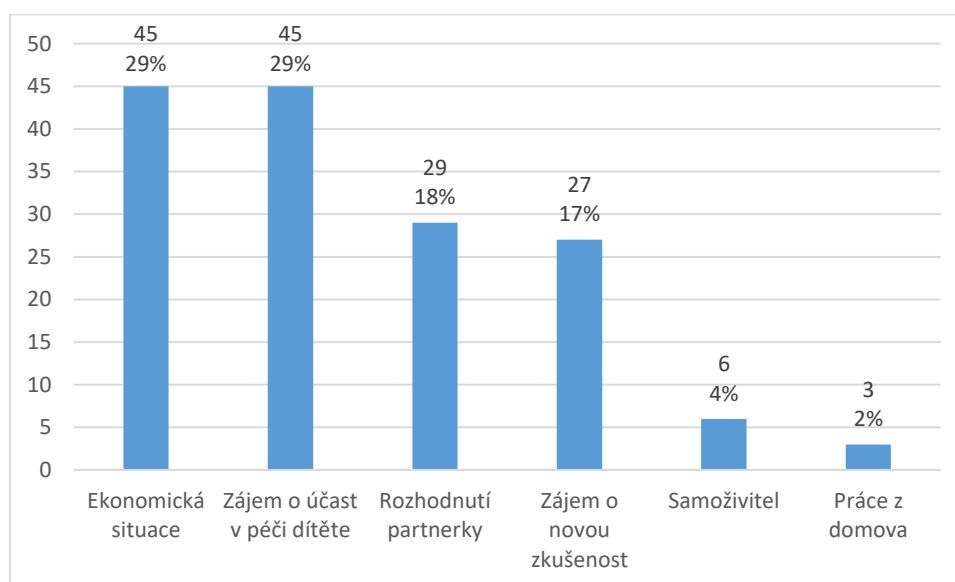
Cíl 2: Dílčí cíl 2: Zjistit, co vede muže k nástupu na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Jaké byly důvody rozhodnutí k nástupu na mateřskou dovolenou? Jak reagovalo okolí na nástup na mateřskou dovolenou? Setkal se s komplikacemi?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 9, 10, 11.

Otázka č. 9 – **Jaký byl důvod nastoupení na mateřskou dovolenou?**

Graf č 6 – Důvody nástupu na mateřskou dovolenou

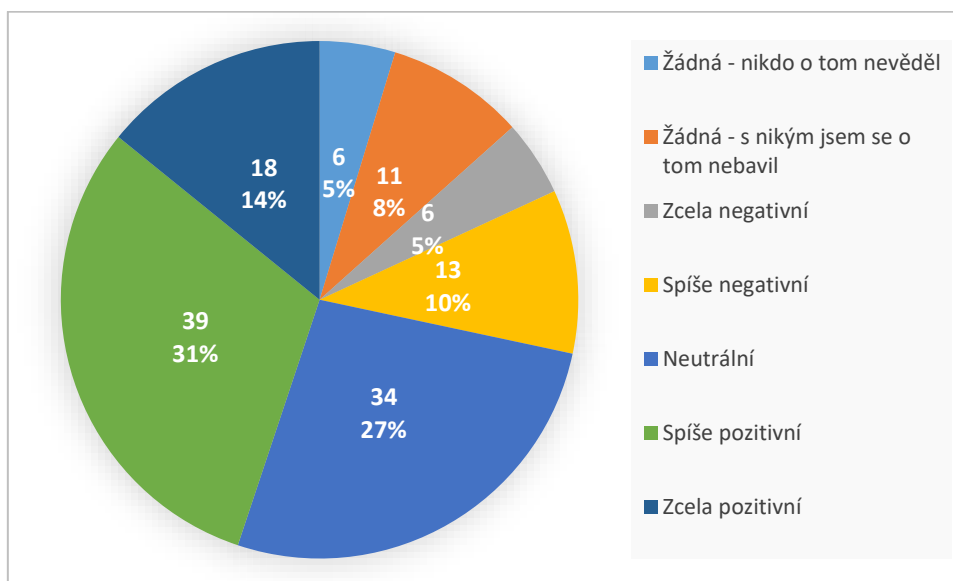

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 9 mohli muži zvolit jednu, či více odpovědí. 45 respondentů (29 %) označilo jako důvod nástupu na mateřskou dovolenou *ekonomickou situaci*, stejný počet respondentů zvolilo jako důvod *zájem o účast v péči o dítě*. 29 respondentů (18 %) uvedlo jako důvod *rozhodnutí partnerky*. 27 respondentů (17 %) mělo *zájem novou zkušenost*. *Samoživitelů* mezi respondenty bylo 6 (4 %). 3 respondenti (2 %) byli na mateřské dovolené z důvodu *práce z domova*.

Otázka č. 10 – **Jaká byla reakce okolí na Vaše rozhodnutí o nástupu na mateřskou dovolenou?**

Graf č. 7 – *Reakce okolí na muže na mateřské dovolené*

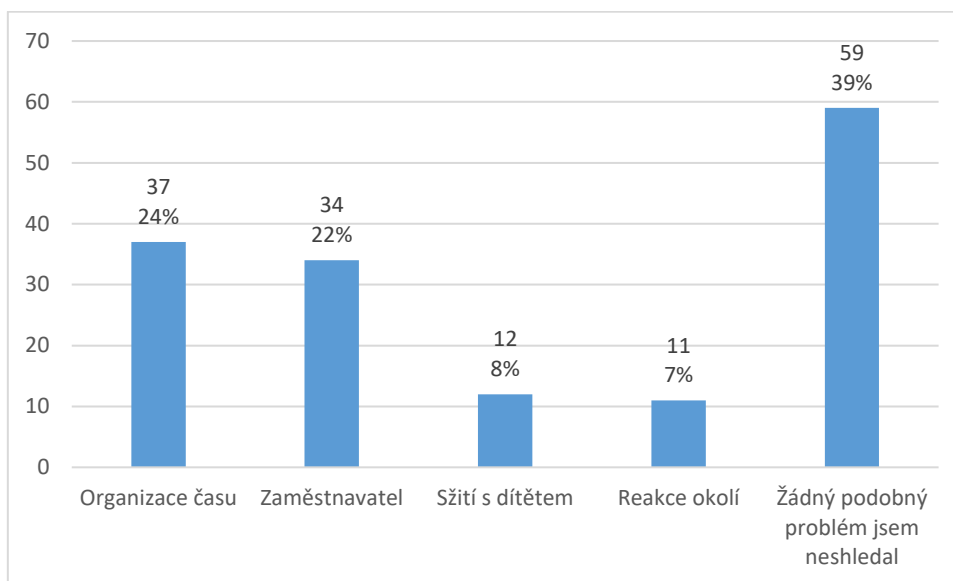

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů se 6 respondentů (5 %) se nesetkalo s žádnou reakcí, neboť o jejich mateřské dovolené nikdo nevěděl. Podobnou zkušenost s reakcí okolí má 11 respondentů (8 %), kteří se s nikým o mateřské dovolené nebavili. S negativní reakcí se setkalo 19 respondentů, kdy u 6 respondentů (5 %) byla reakce zcela negativní a u 13 respondentů (10 %) byla reakce spíše negativní. S neutrální reakcí se setkalo 34 respondentů (27 %). S pozitivní reakcí se setkalo 57 respondentů, z toho 39 mužů (31 %) popisují reakci jako spíše pozitivní a 18 mužů (14 %) jako zcela pozitivní.

Otázka č. 11 – **Shledal jste nějaký problém s Vaším nástupem na mateřskou dovolenou v následujících oblastech?**

Graf č. 8 – *Problémové oblasti*

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 11 mohli muži vybrat jednu, či více odpovědí. 37 respondentů (24 %) shledalo problém v oblasti *organizace času*. Skupina 34 respondentů (22 %) shledala problém v oblasti *zaměstnání*. 12 respondentů (8 %) shledalo problém se *sžitím dítětem*. S reakcí okolí shledalo problém 11 (7 %) respondentů. Největší skupinou 59 respondentů (39 %) *nebyl shledán žádný podobný problém*.

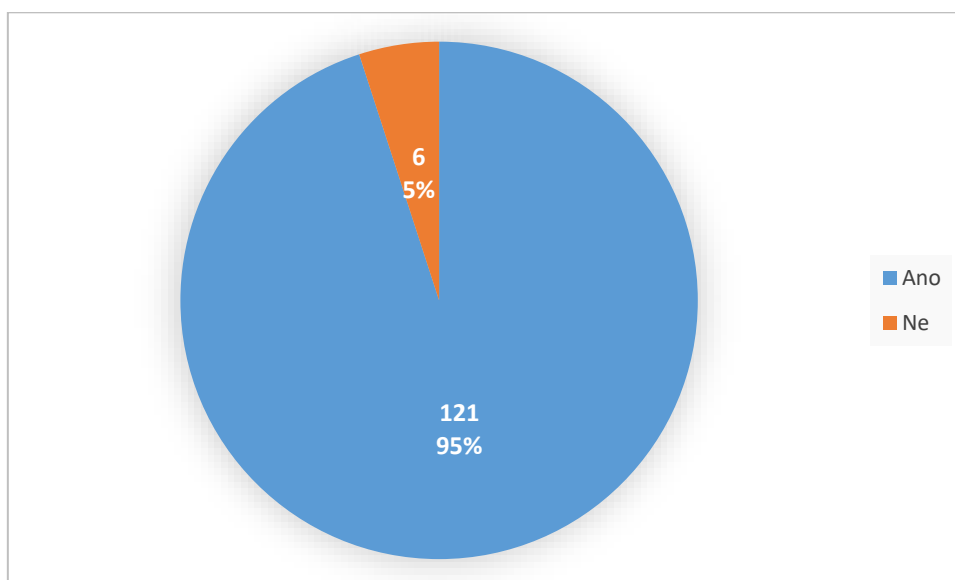
Cíl 3: Zjistit, jak muži hodnotí mateřskou dovolenou a její náležitosti

Výzkumný problém: Jak muži hodnotí absolvování mateřské dovolené? Kolik mužů by ji opět absolvovalo? Jak dlouho byli na mateřské dovolené?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 7, 8, 12, 15, 16.

Otázka č. 7 – **Podstoupil jste mateřskou dovolenou poprvé?**

Graf č. 9 – Počet mateřských dovolených

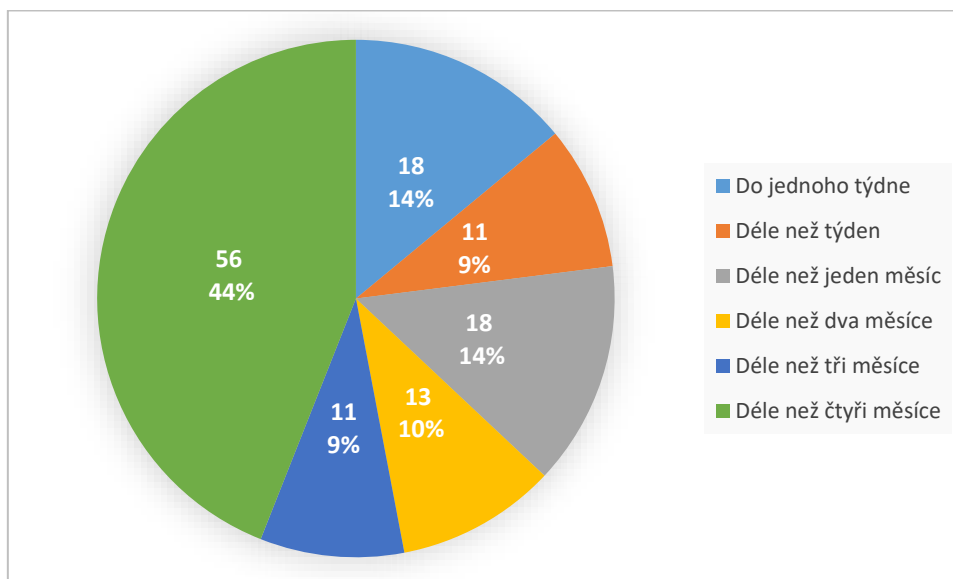

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů, bylo na mateřské dovolené poprvé 121 respondentů (95 %) a 6 respondentů (5 %) nebylo na mateřské dovolené poprvé.

Otázka č. 8 – **Jak dlouho jste byl na mateřské dovolené?**

Graf č. 10 – Délka mateřské dovolené

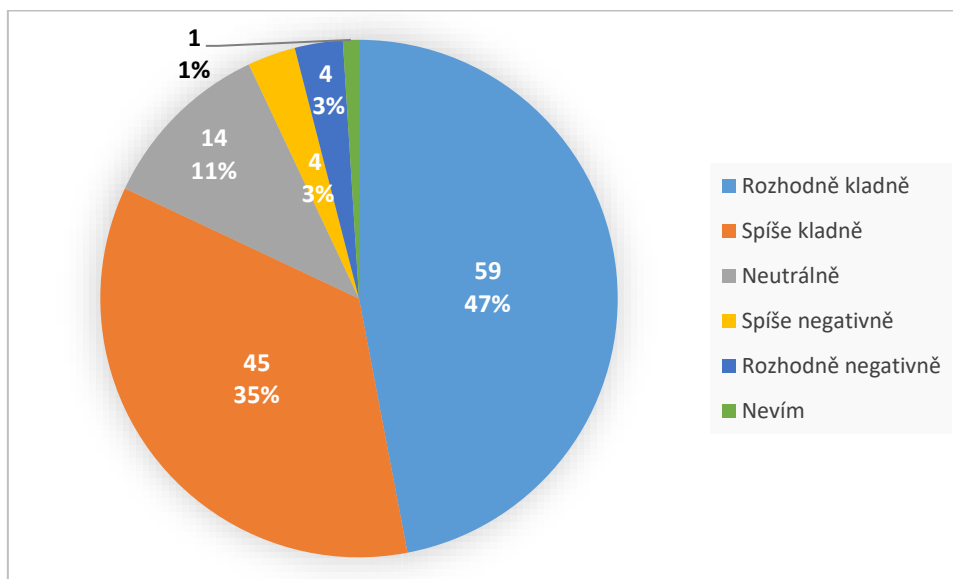

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů strávilo 18 respondentů (14 %) na mateřské dovolené *maximálně sedm dnů*. 11 respondentů (9 %) bylo na mateřské dovolené *déle než jeden týden*. 18 respondentů (13 %) strávilo na mateřské dovolené *déle než jeden měsíc*. *Déle než dva měsíce* bylo na mateřské dovolené 13 respondentů (10 %). *Déle než tři měsíce* bylo na mateřské dovolené 11 respondentů (9 %). Největší skupinou 56 respondentů (44 %) jsou muži, kteří byli na mateřské dovolené *déle než čtyři měsíce*.

Otázka č. 12 – **Jak hodnotíte svou zkušenost s mateřskou dovolenou?**

Graf č. 11 – *Hodnocení mateřské dovolené*

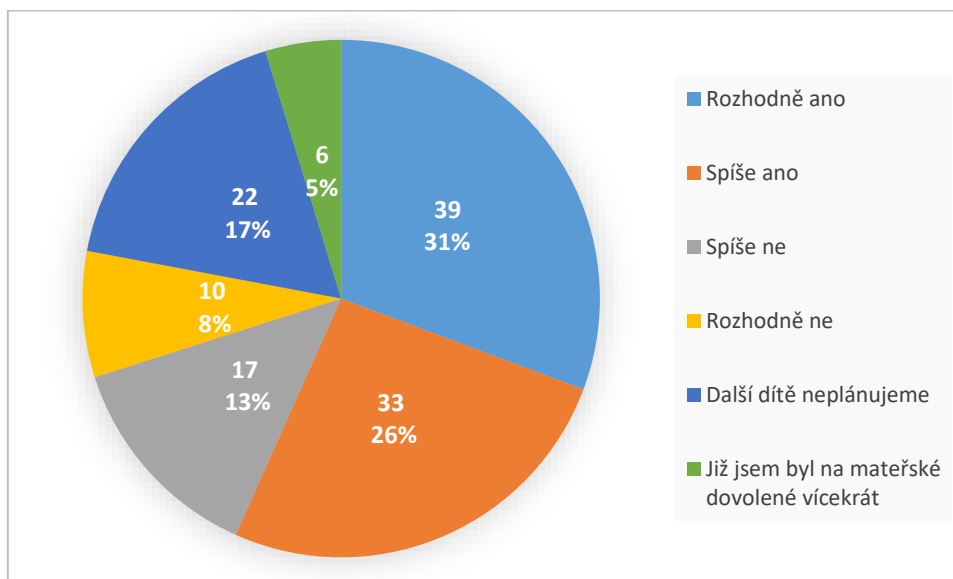

Zdroj: vlastní, 2023

Ze všech 127 dotazovaných mužů hodnotí svou zkušenost s mateřskou dovolenou *rozhodně kladně* 59 respondentů (47 %). *Spíše kladně* je zkušenost hodnocena 45 respondenty (35 %). 14 respondentů (11 %) zkušenost hodnotí jako *neutrální*. *Spíše negativně* a *zcela negativně* je zkušenost hodnocena v obou případech 4 respondenty (3 %). 1 respondent (1 %) *neví*, jak zhodnotit svou zkušenost.

Otázka č. 15 – **Podstoupil byste mateřskou dovolenou v budoucnu znovu?**

Graf č. 12 – *Opakování mateřské dovolené*

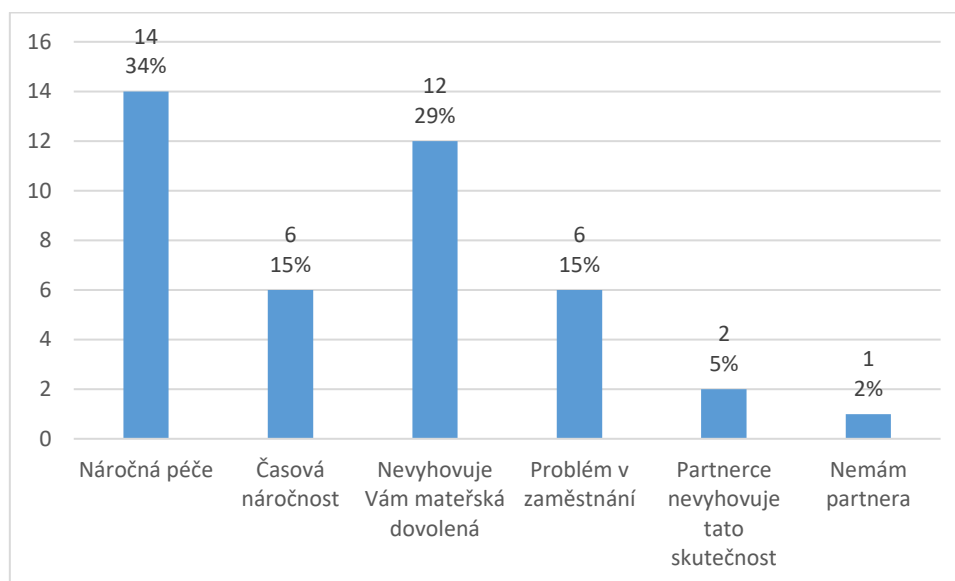

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 15 zjišťovala, kolik mužů by opakovalo mateřskou dovolenou, ze všech 127 dotazovaných mužů by *rozhodně opakovalo* a 39 respondentů (31 %), 33 respondentů (26 %) by *spíše opakovalo* mateřskou dovolenou. 17 respondentů by *spíše neopakovalo* 17 respondentů (13 %) a 10 respondentů (8 %) by *rozhodně neopakovalo* mateřskou dovolenou. 22 respondentů (17 %) *neplánuje další dítě* a 6 respondentů (5 %) již *na mateřské dovolené někdy bylo*.

Otázka č. 16 – Jaký je hlavní důvod k neopakování mateřské dovolené?

Graf č. 13 – Důvody neopakování mateřské dovolené

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 16 byla určena pouze pro muže, kteří u otázky č. 15 související s opakováním mateřské dovolené zvolili odpověď „spíše ne“ a „rozhodně ne“, tudíž se tato otázka týkala pouze 27 mužů a bylo zde možné vybrat jednu, či více odpovědí. 14 respondentů (34 %) by neopakovalo mateřskou dovolenou z důvodu *náročné péče*. *Časová náročnost* a *problém v zaměstnání* je překážkou v obou případech pro 6 respondentů (15 %). *Mateřská dovolená nevyhovuje* 12 respondentům (29 %). Pro 2 respondenty je důvodem neopakování mateřské dovolené *nevyhovující skutečnost pro partnerku*. 1 respondent (2 %) uvedl jako důvod jeho *partnerský stav*.

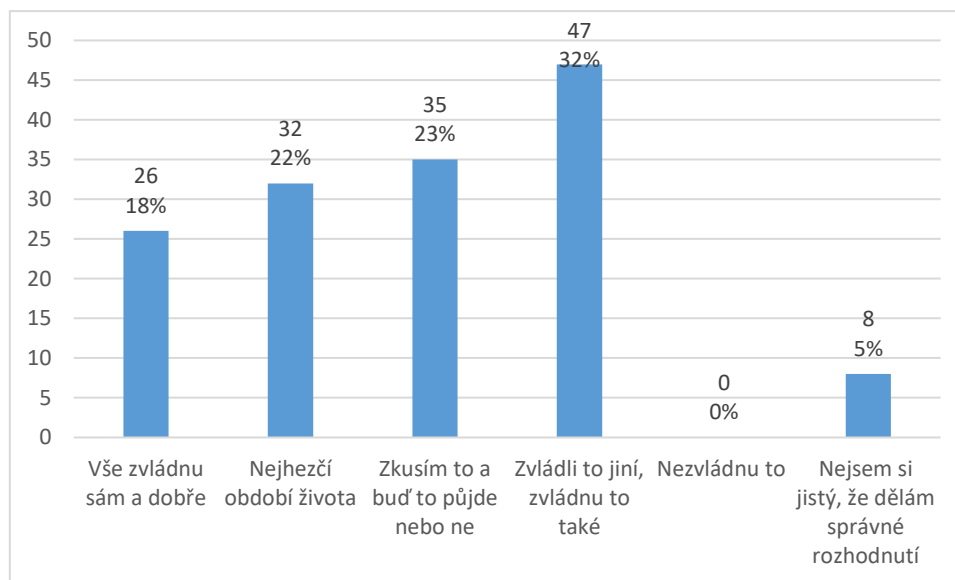
Cíl 4: Zjistit, jaké měli muži očekávání od mateřské dovolené.

Výzkumný problém: Jaké měli muži očekávání? Naplnilo se toto očekávání?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 13, 14.

Otázka č. 13 – **Jaké bylo Vaše očekávání od mateřské dovolené?**

Graf č. 14 – Očekávání od mateřské dovolené

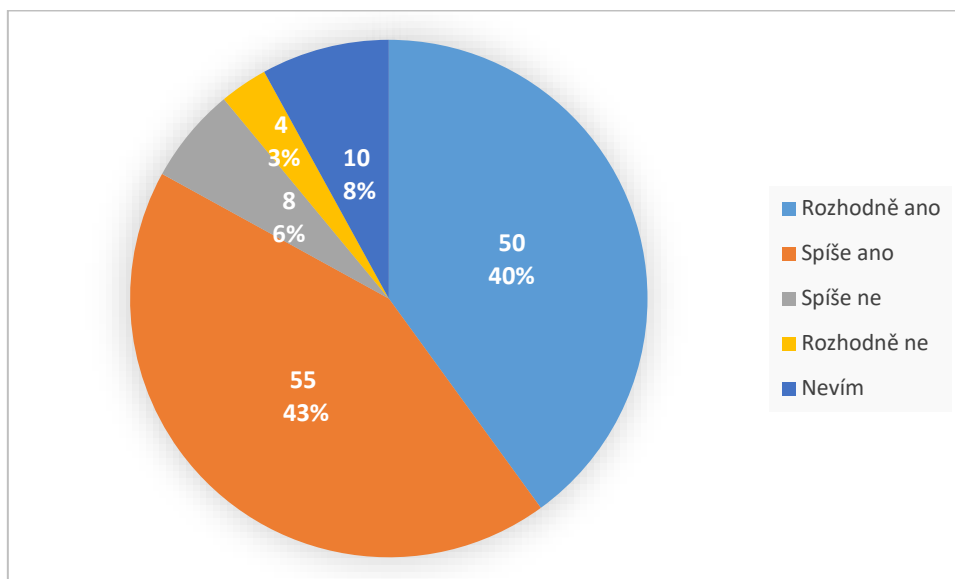

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 13 měli dotazovaní muži možnost vybrat jednu, či více odpovědí. 26 respondentů (18 %) očekávalo, že *vše zvládnou sami a dobře*. 32 respondentů (22 %) očekávalo, že *mateřská dovolená je nejhezčí období života*. 35 respondentů (23 %) mělo neutrální očekávání – *„zkusím to a buď to půjde, nebo ne“*. Největší skupina 47 respondentů (32 %) měla očekávání, které pramenilo se srovnáním s jinými muži – *„zvládli to jiní, zvládnou to také“*. Žádný respondent (0 %) nezvolil možnost *„nezvládnou to“*. 8 respondentů (5 %) si *nebylo jisto, že dělají správné rozhodnutí*.

Otázka č. 14 – **Naplnilo se Vaše očekávání?**

Graf č. 15 – *Naplnění očekávání*

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů uvedlo 50 respondentů (40 %), že se jejich očekávání *rozhodně naplnilo*, 55 respondentů (43 %) se očekávání *spíše naplnilo*. U 8 respondentů (6 %) bylo očekávání *spíše nenaplněno*, a u 4 respondentů (3 %) bylo *rozhodně nenaplněno*. 10 respondentů (8 %) *neví*, zda se očekávání naplnilo či nikoliv.

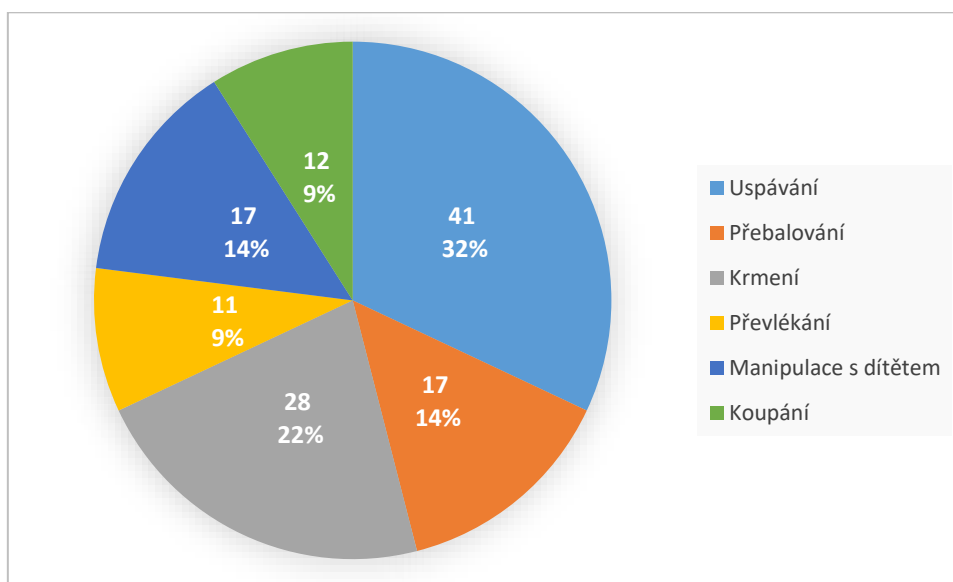
Cíl 5: Zjistit, jak muži zvládají péči o dítě.

Výzkumný problém: V jakém odvětví péče si byli muži nejvíce jistí a kde nejméně? Znají kontaktní rodičovství?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 22, 23, 24.

Otázka č. 22 – **V jakém odvětví péče jste si byl nejvíce jistý?**

Graf č. 16 – Kde v péči si byli muži nejvíce jisti

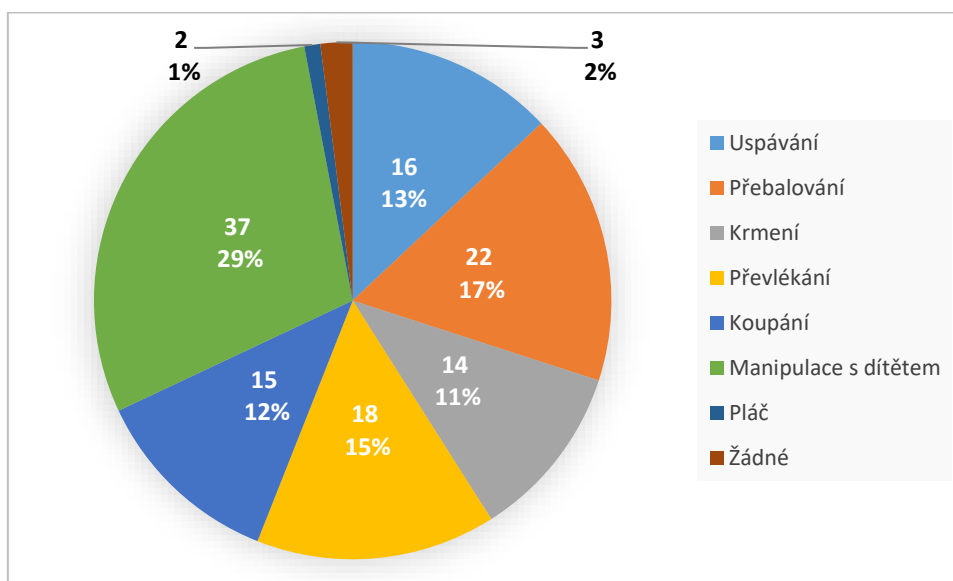

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů si jich bylo nejvíce jisto v *uspávání* a to v 41 případech (32 %). V *přebalování* si bylo jisto 17 respondentů (14 %). V *krmení* si bylo jisto 28 respondentů (22 %). 11 respondentů (9 %) si bylo nejvíce jisto v *převlékání*. 17 respondentů (14 %) si bylo nejvíce jisto v *manipulaci s dítětem*. V *koupání* si bylo nejvíce jisto 12 respondentů (9 %).

Otázka č. 23 – V jakém odvětví péče jste si byl nejméně jistý?

Graf č. 17 – Kde v péči si byli muži nejméně jisti

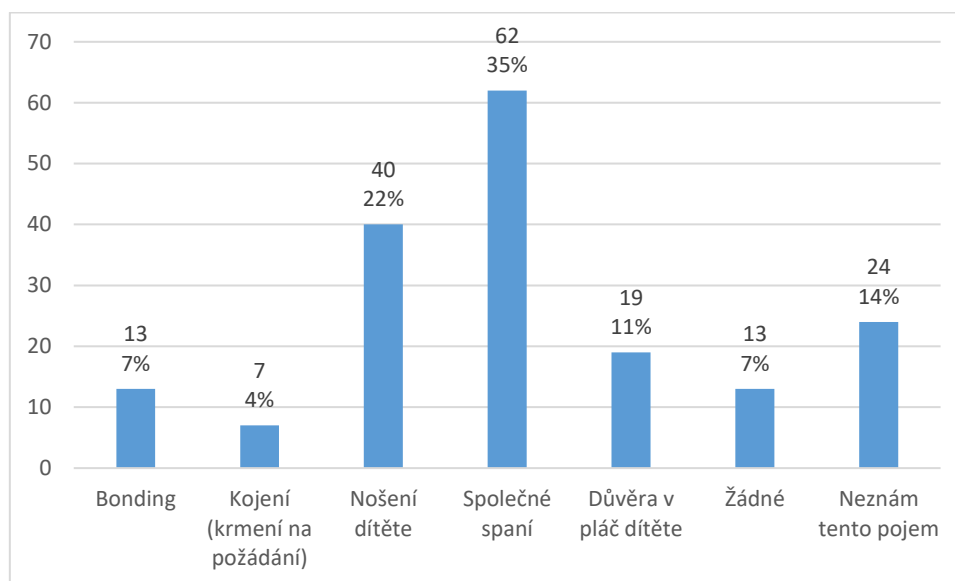

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů označilo 16 respondentů (13 %) *uspávání* jako oblast, kde si byli nejméně jisti. 22 respondentů (17 %) si bylo nejméně jisto v *přebalování*. 14 respondentů (11 %) si bylo nejméně jisto v *krmení*. 18 respondentů (15 %) si bylo nejméně jisto v *převlékání*. 15 respondentů (12 %) si bylo nejméně jisto v *koupání*. Nejvíce respondentů si nebylo jisto v *manipulaci s dítětem* a to 37 (29 %). 5 respondentů zvolilo možnost „jiné“ – z toho 2 respondenti (1 %) uvedli jako oblast, kde si byli nejméně jisti *pláč* dítěte a 3 respondenti (2 %) uvedli, že nebyla *žádná* oblast, kde by si nebyli jisti.

Otázka č. 24 – Jaké metody kontaktního rodičovství jste využíval?

Graf č. 18 – Kontaktní rodičovství

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 24 zjišťovala, jaké metody kontaktního rodičovství byly muži využívány, bylo zde možné vybrat jednu či více odpovědí. 13 respondentů (7 %) byl využíván *bonding*. 7 respondentů využívalo *krmení na požádání*. *Nošení dítěte* bylo využito 40 respondentů (22 %). *Společné spaní* využívalo 62 respondentů (35 %). 19 respondentů vkládalo *důvěru do pláče dítěte*. 13 respondentů (7 %) *nevyužívali* kontaktní rodičovství a 24 respondentů (14 %) tento pojem *nezná*.

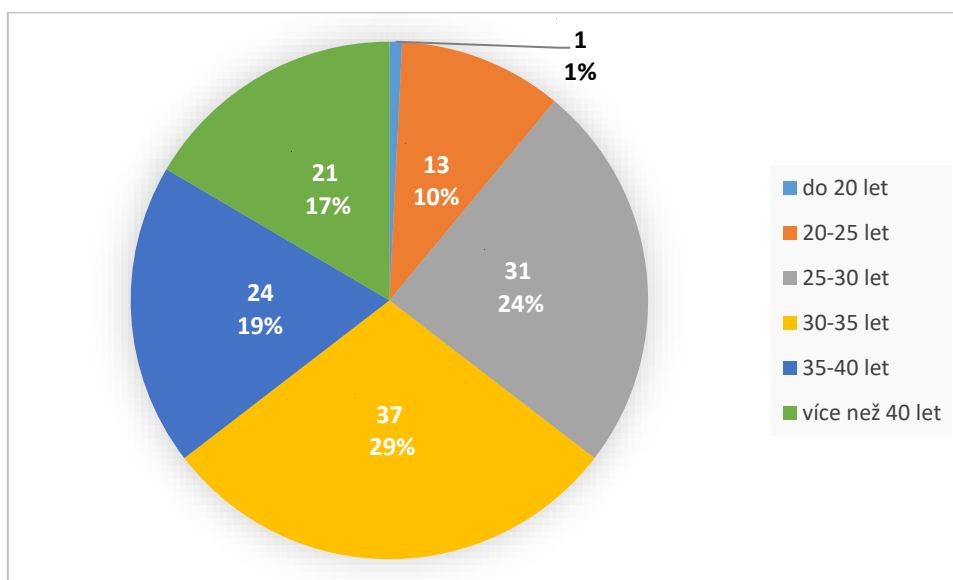
Cíl 6: Zjistit, jaká je cílová skupina mužů, kteří nastupují na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Má věk, nejvyšší dosažené vzdělání a partnerský stav vliv pro nástup na mateřskou dovolenou?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 1, 3, 4

Otázka č. 1 – **Jaký je Váš věk?**

Graf č. 19 – Věková skupina respondentů

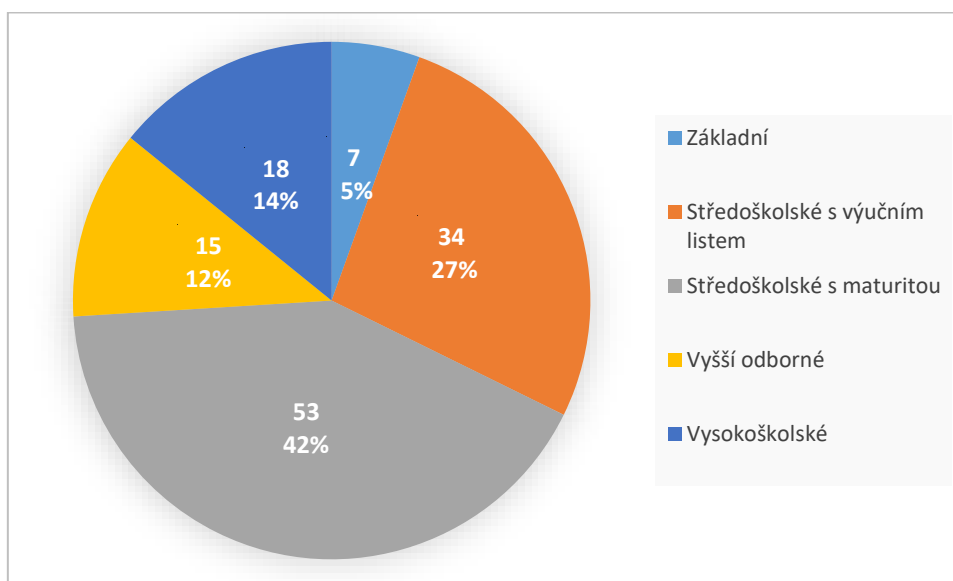

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů patří 1 z respondentů (1 %) do věkové skupiny *do 20 let*. 13 respondentům (10 %) je *20-25 let*. 31 respondentům (24 %) je *25-30 let*. 37 respondentům (29 %) je *30-35 let*. 24 respondentů (19 %) patří do věkové skupiny *35-40 let* a 21 respondentů (17 %) patří do skupiny *více než 40 let*.

Otázka č. 3 – Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf č. 20 – Nejvyšší dosažené vzdělání

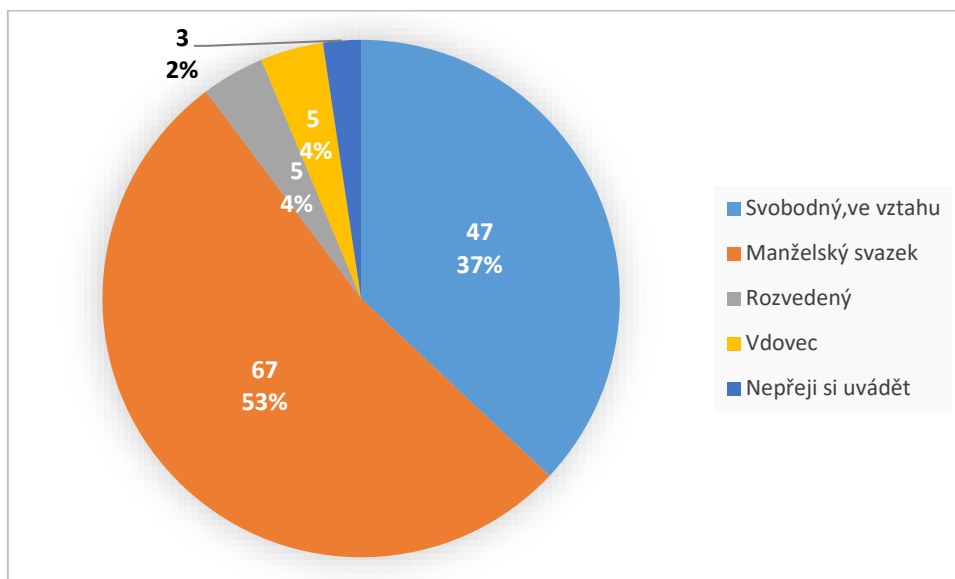

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů má 7 respondentů (5 %) ukončené základní vzdělání. 34 respondentů (27 %) má ukončené středoškolské vzdělání s výučním listem a 53 respondentů (42 %) má ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Vyšší odborné vzdělání má 15 respondentů (12 %) a vysokoškolské vzdělání má 18 respondentů (14 %).

Otázka č.4 – Jaký je Váš partnerský stav?

Graf č. 21 – Partnerský stav

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 4 zjišťovala partnerský stav, ze 127 dotazovaných mužů je 47 respondentů (37 %) *svobodných nebo ve vztahu*. 67 respondentů (53 %) je v *manželském svazku* a 5 respondentů (4 %) je *rozvedených*. 5 respondentů (4 %) jsou *vdovci* a 3 respondenti (2 %) si *nepřejí svůj partnerský stav uvádět*.

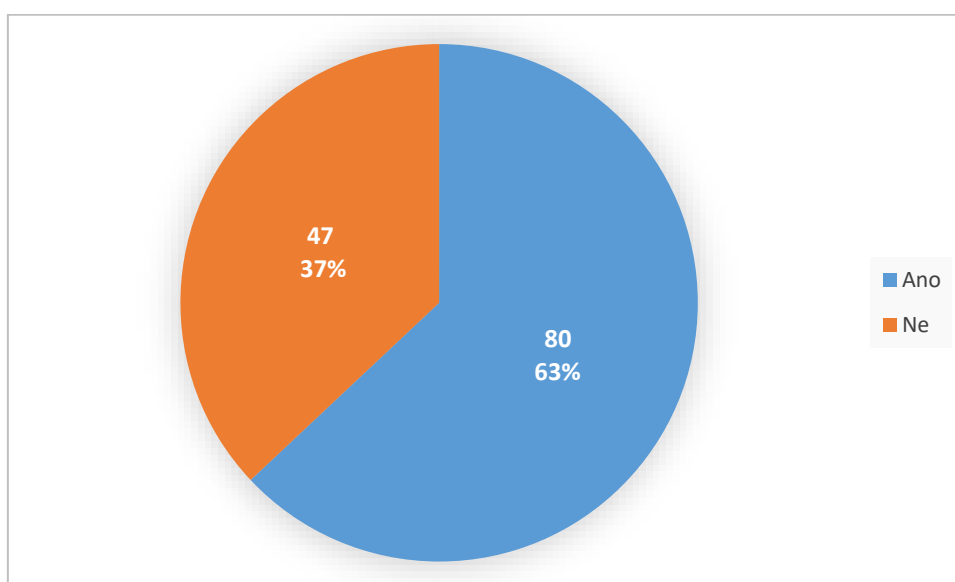
Cíl 7: Zjistit, zda souvisí s nástupem na mateřskou dovolenou předchozí otcovská dovolená a následná rodičovská dovolená.

Výzkumný problém: Kolik mužů absolvovalo před mateřskou dovolenou otcovskou dovolenou? Kolik mužů pokračovalo po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou? Jaké byly důvody neabsolvování rodičovské dovolené?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 5, 6, 26, 27.

Otázka č. 5 – **Využil jste otcovskou dovolenou?**

Graf č. 22 – Využití otcovské dovolené

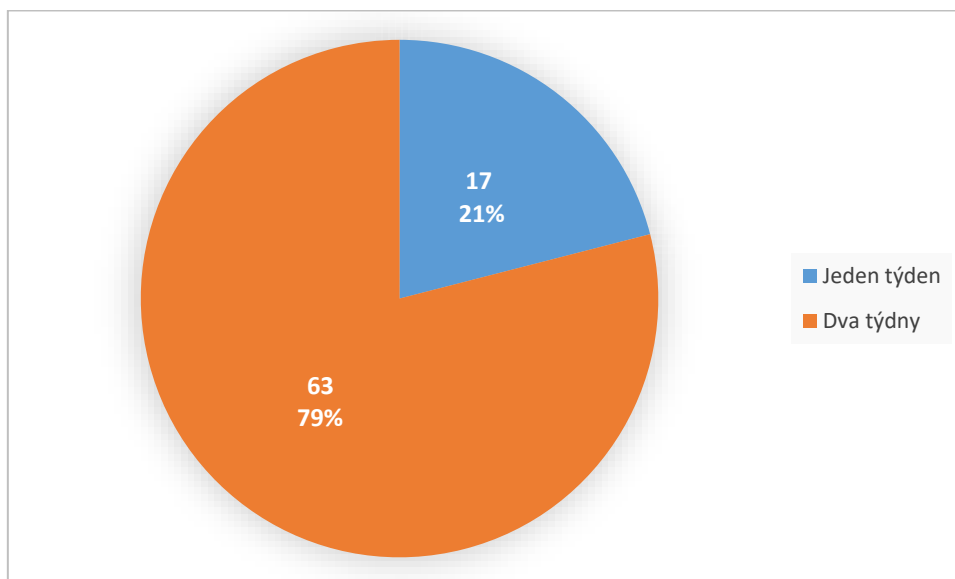

Zdroj: vlastní, 2023

U otázky č. 5 bylo z celkového počtu 127 dotazovaných mužů zjištěno, že 80 respondentů (63 %) *využilo* možnost otcovské dovolené a 47 respondentů (37 %) tuto možnost *nevyužilo*.

Otázka č. 6 – **Jak dlouho jste využil z otcovské dovolené?**

Graf č. 23 – *Délka otcovské dovolené*

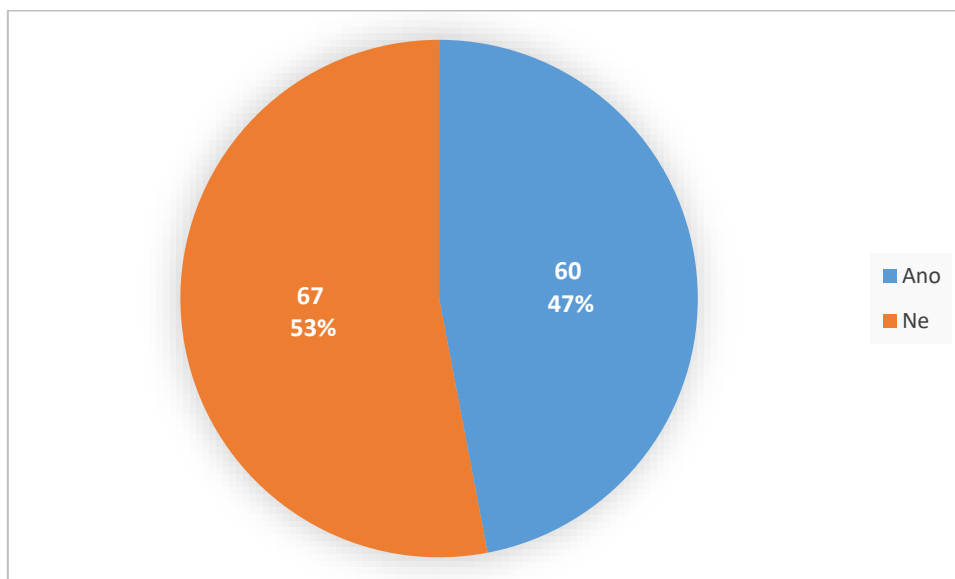

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 6 souvisela s předchozí otázkou, proto byla určena pro muže, kteří využili možnost otcovské dovolené, a týkala se 80 respondentů. 63 respondentů (79 %) využilo *dva týdny* otcovské dovolené a 17 respondentů (21 %) využilo pouze *jeden týden*.

Otázka č. 26 – Pokračoval jste po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou?

Graf č. 24 – Využití rodičovské dovolené

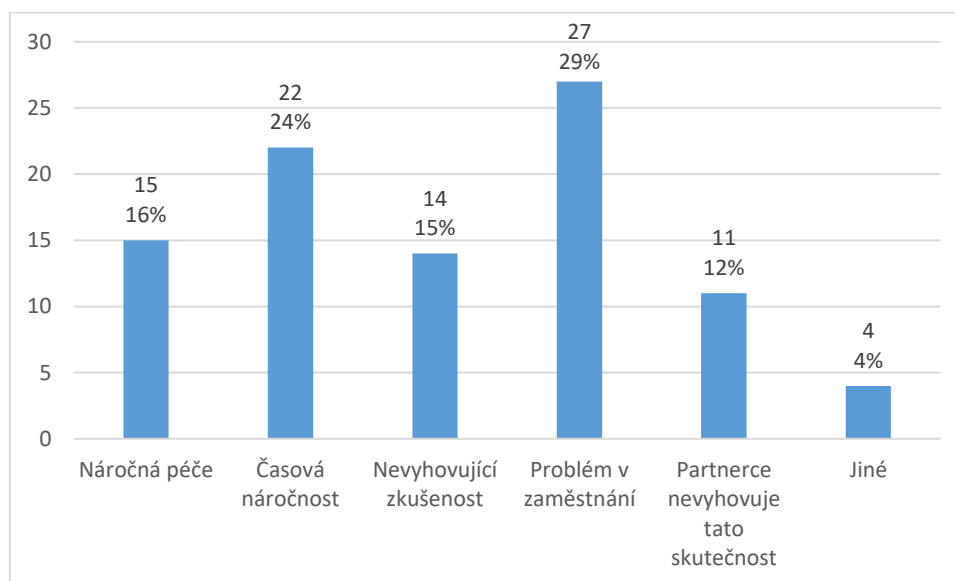

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů využilo 60 respondentů (47 %) možnost rodičovské dovolené a 67 respondentů (53 %) tuto možnost nevyužilo.

Otázka č. 27 – Proč jste nepokračoval na rodičovskou dovolenou?

Graf č. 25 – Důvody v nepokračování v mateřské dovolené

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 27 byla určena pro muže, kteří uvedli v předchozí otázce odpověď „ne“, týkala se 67 respondentů a bylo možné vybrat jednu či více odpovědí. 15 respondentů (16 %) uvedlo *náročnost péče* jako důvod nepokračování v rodičovské dovolené a 22 respondentů (24 %) uvedlo jako důvod *časovou náročnost*. Pro 14 respondentů (15 %) šlo o *nevyhovující zkušenost* a u 11 respondentů (12 %) se jednalo o *nevyhovující skutečnost pro partnerku*. Pro 27 respondentů (29 %) bylo překážkou *zaměstnání*. 4 respondenti (4 %) měli *jiný* důvod v nepokračování na rodičovskou dovolenou.

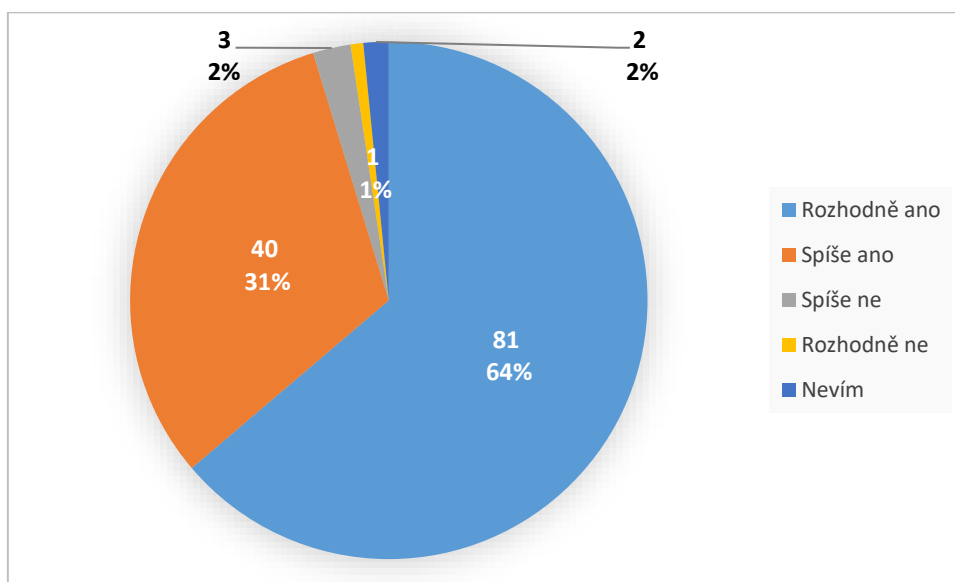
Cíl 8: Zjistit, jak muži hodnotí svou péči oproti mateřské péči.

Výzkumný problém: Souhlasí muži s tvrzením o mateřském instinktu? Jak hodnotí péči ve srovnání s mateřskou péčí?

K výzkumnému problému se vztahují otázky č. 21, 25.

Otázka č. 21 - **Souhlasíte s tvrzením, že pro matku je mateřský cit instinktem?**

Graf č. 26 – Mateřský instinkt

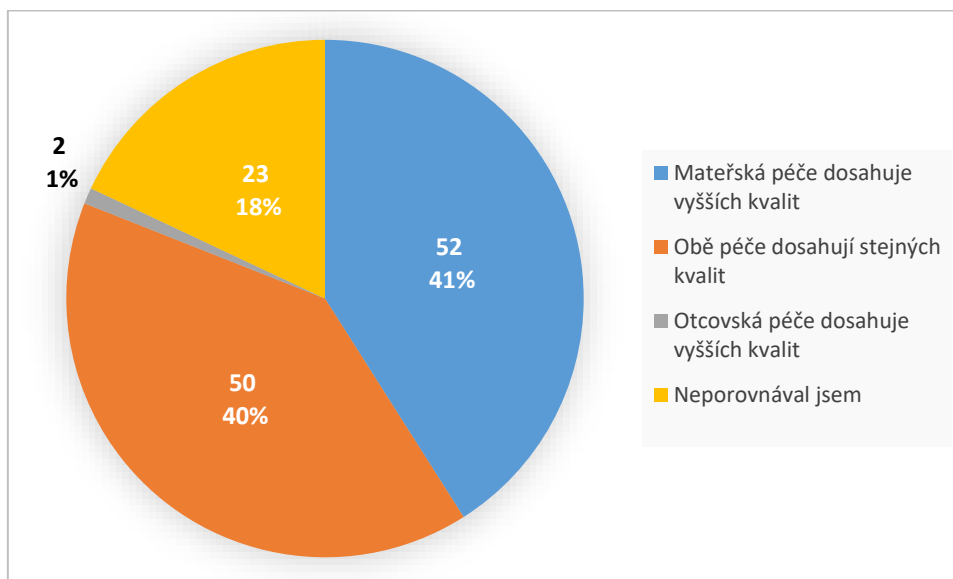

Zdroj: vlastní, 2023

Z celkového počtu 127 dotazovaných mužů 81 respondentů (64 %) uvedlo, že *zcela souhlasí* a 40 respondentů (31 %) *spíše souhlasí* s tvrzením o mateřském instinktu. 3 respondenti (2 %) s tvrzením *spíše nesouhlasí*, 1 respondent (1 %) s tvrzením *rozhodně nesouhlasí*. Další 2 respondenti (2 %) *neví*, zda s tímto tvrzením souhlasí či nesouhlasí.

Otázka č. 25 – Jak hodnotíte Vaši péči ve srovnání s péčí matky?

Graf č. 27 – Porovnání péčí

Zdroj: vlastní, 2023

Otázka č. 25 zjišťovala, jak muži hodnotí mateřskou a otcovskou péči. 52 respondentů (41 %) se domnívá, že *mateřská péče dosahuje vyšších kvalit*. 50 respondentů (40 %) se domnívá, že *obě péče dosahují stejných kvalit*. 2 respondenti (1 %) se domnívají, že *otcovská péče dosahuje vyšších kvalit* a 23 respondentů (18 %) *neporovnávalo* svou péči oproti péči mateřské

12 PREZENTACE A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ

Cíl 1: Zjistit, zda mají muži kvalitní informace k péči o dítě.

Výzkumný problém: Odkud muži čerpají informace? Jaké informace vyhledávají?

Otázka č. 17, 18, 19, 20

U otázky č. 17 jsem se chtěla dozvědět, jakou oblast péče muži zjišťují a vyhledávají. Bylo zjištěno, že nejvíce mužů, a to 62, vyhledává informace o manipulaci s dítětem. Odpověď související s pláčem dítěte byla zvolena 59 muži. Informace ohledně uspávání dítěte jsou vyhledávány v 47 případech, ohledně koupání v 44 případech, ohledně krmení v 41 případech. Vyhledání informací ohledně přebalování, bylo zvoleno 38 muži, ohledně převlékání dítěte 35 muži.

Otázka č. 18 analyzovala, kde předešlé informace muži vyhledávají. Nejčastějším zdrojem je partnerka, tuto možnost zvolilo 72 mužů, druhou častou odpovědí je internet, který byl zvolen 69 muži. Třetí početnou skupinou byla zvolena odpověď babička dítěte a 53 muži.

Cílem otázky č. 19 bylo zjistit, kde na internetu zjišťovali potřebné informace. Nejvíce byly využity dvě možnosti, možnost videoplatformy YouTube, která byla zvolena ve 32 % odpovědích, konkrétně 35 muži a možnost mateřských blogů, které využívá 29 % mužů, konkrétně 31 mužů.

Otázkou č. 20 jsem chtěla zjistit, jak hodnotí muži informace nalezené na internetu. Bylo zjištěno, že většina mužů hodnotí informace jako zajímavé (37 %; 40 mužů) a dostačující (30 %; 32 mužů).

Cíl 2: Zjistit, co vede muže k nástupu na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Jaké byly důvody rozhodnutí k nástupu na mateřskou dovolenou? Jak reagovalo okolí na nástup na mateřskou dovolenou? Setkal se s komplikacemi?

Otázka č. 9, 10, 11

Otázka č. 9 měla za cíl zjistit, jaký je hlavní důvod pro muže k nástupu na mateřskou dovolenou. Jako nejčastějšími důvody byla uvedena ekonomická situace (29 %; 45 mužů) a zájem o účast v péči dítěte (29 %; 45 mužů).

Otázka č. 10 zjišťovala, jakou reakci mělo okolí během mateřské dovolené. Převažovalo kladné hodnocení, které zvolilo 39 mužů (31 %) jako rozhodně kladné a 18 mužů (14 %) jako spíše kladné. Druhá velká skupina 34 mužů (27 %) zvolila na reakci okolí odpověď neutrálního hodnocení. Naopak negativní reakce patřila 12 mužům (10 %).

Otázka č. 11 analyzovala problémové skupiny, které mohou být stěžením mateřské dovolené. Převažuje odpověď s možností žádného problému, která byla zvolena 59 muži (39 %).

Dílčí cíl 3: Zjistit, jak muži hodnotí mateřskou dovolenou a její náležitosti.

Výzkumný problém: Jak muži hodnotí absolvování mateřskou dovolené? Kolik mužů by jí opět absolvovalo? Jak dlouho byli na mateřské dovolené?

Otázka č. 7, 8, 12, 15, 16

Otázka č. 7 mapovala, kolik mužů je na mateřské dovolené poprvé. Poprvé na mateřské dovolené bylo 121 mužů (95 %).

Otázka č. 8 měla za cíl zjistit, jaký čas strávili muži na mateřské dovolené. Nejčastěji byli muži na mateřské dovolené déle než čtyři měsíce, jednalo se skupinu 56 mužů (44 %).

Otázkou č. 12 jsem se chtěla dozvědět, jak muži hodnotí svou zkušenost s mateřskou dovolenou. Mateřská dovolená je hodnocena převážně kladně, a to rozhodně kladně v 59 případech (47 %) a spíše kladně v 45 případech (35 %). Negativní hodnocení udalo pouze osm mužů, to je méně než 10 %.

Otázka č. 15 měla za cíl zjistit, kolik mužů by opakovalo mateřskou dovolenou znovu. Mateřskou dovolenou by rozhodně opakovala skupina 39 mužů (31 %) a spíše opakovala skupina 33 mužů (26 %). Naopak pouze 10 mužů (8 %) by rozhodně neopakovalo mateřskou dovolenou.

Otázka č. 16 zjišťovala důvody vedoucí k neopakování mateřské dovolené. Pro 27 mužů, kteří nechtějí opakovat mateřskou dovolenou, je nejčastějším důvodem náročná péče, kterou zvolilo 14 respondentů. Druhým častým důvodem je fakt, že 12 mužům mateřská dovolená nevyhovuje.

Dílčí cíl 4: Zjistit, jaké měli muži očekávání od mateřské dovolené.

Výzkumný problém: Jaké měli muži očekávání? Naplnilo se toto očekávání?

Otázka č. 13, 14

Otázka č. 13 mapovala očekávání od mateřské dovolené, které muži měli. Očekávání 47 mužů pramenilo ze zkušeností jiných mužů, jelikož jiní muži zvládli, tak oni to zvládnou také. Naopak žádný muž ze všech dotazovaných mužů neočekával, že to nezvládne.

Otázka č. 14 zjišťovala, zda se očekávání od mateřské dovolené naplnilo. Očekávání bylo naplněno u početné skupiny mužů, rozhodně naplněné očekávání mělo 50 mužů (40 %) a spíše naplněné očekávání mělo 55 mužů (43 %).

Dílčí cíl 5: Jak muži zvládá péči o dítě?

Výzkumný problém: V jakém odvětví péče si byli muži nejvíce jistí a kde nejméně? Znají kontaktní rodičovství?

Otázka č. 22, 23, 24

Otázka č. 22 měla za cíl zjistit, kde si muži byli nejvíce jisti, co se týče péče o dítě. Nejjistější odvětví péče je uspávání, konkrétně pro 41 mužů (32 %) a krmení, které zvolilo 28 mužů (22 %). Ostatní možné odpovědi byli téměř v rovnováze a každá odpověď získala až 17 odpovědí (14 %).

Otázka č. 23 měla za cíl zjistit, kde si byli nejméně jisti, co se týče péče o dítě. Nejvíce nejisté odvětví péče je manipulace s dítětem, konkrétně pro 37 mužů (29 %) a přebalování, které zvolilo 22 mužů (17 %).

Otázka č. 24 zjišťovala, jaké metody kontaktního rodičovství muži využívají. Nejvíce mužů jako svou odpověď zvolilo společné spaní, konkrétně šlo o 62 mužů. 13 mužů kontaktní rodičovství vůbec nezná.

Dílčí cíl 6: Zjistit jaká je cílová skupina mužů, kteří nastupují na mateřskou dovolenou.

Výzkumný problém: Má věk, nejvyšší dosažené vzdělání a partnerský stav vliv pro nástup na mateřskou dovolenou?

Otázka č. 1, 3, 4

Otázkou č. 1 jsem se chtěla dozvědět věkovou skupinu dotazovaných mužů. Největší zastoupení měli muži ve věkové skupině 30 až 35 let, takových mužů bylo 37 (29 %), druhou velkou skupinou jsou muži ve věku 25 až 30 let, takových mužů bylo 31 (24 %). Pouze jeden muž uvedl, že patří do věkové skupiny do 20 let.

Otázka č. 3 mapovala nejvyšší dosažené vzdělání mužů. Nejvíce mužů mělo středoškolské vzdělání, jednalo se o 53 mužů (42 %) s maturitou a 34 mužů (27 %) s výučním listem. Nejméně mužů má základní vzdělání, a to 7 mužů (5 %).

Otázka č. 4 měla za cíl zjistit, v jakém partnerském vztahu jsou dotazovaní muži. Největší skupina mužů je v manželském svazku, jedná se o 67 mužů (53 %), druhá početná skupina 47 mužů (37 %) je svobodná nebo ve vztahu.

Dílčí cíl 7: Zjistit, zda souvisí s nástupem na mateřskou dovolenou předchozí otcovská dovolená a následná rodičovská dovolená.

Výzkumný problém: Kolik mužů absolvovalo před mateřskou dovolenou otcovskou dovolenou? Kolik mužů pokračovalo po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou? Jaké byly důvody neabsolvování rodičovské dovolené?

Otázka č. 5, 6, 26, 27

Otázkou č. 5 jsem zjišťovala, kolik mužů bylo před mateřskou dovolenou na otcovské dovolené. Převažovali muži, kteří otcovskou dovolenou využili, jednalo se o 80 mužů (63 %).

Otázka č. 6 analyzovala, v jaké délce využili muži otcovskou dovolenou. 63 mužů (79 %) využilo otcovskou dovolenou v plné délce, což jsou dva týdny.

Otázka č. 26 měla za cíl zjistit, kolik mužů pokračovalo po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená nebyla využita v 67 případech (53 %).

Otázka č. 27 zjišťovala, proč 67 mužů nepokračovalo na rodičovskou dovolenou. Nejčastějším důvodem byl problém v zaměstnání, se kterým se setkalo 27 mužů, dalším důležitým aspektem byla časová náročnost, kterou zmínilo 22 mužů.

Dílčí cíl 8: Zjistit, jak muži hodnotí svou péči oproti mateřské péči.

Výzkumný problém: Souhlasí muži s tvrzením o mateřském instinktu? Jak hodnotí péči ve srovnání s mateřskou péčí?

Otázka č. 21, 25

Otázka č. 21 měla zmapovat postoj mužů, k tvrzení o mateřském instinktu. S tvrzením souhlasí velký počet mužů, 81 mužů (64 %) s ním rozhodně souhlasí a 40 mužů (31 %) s ním spíše souhlasí. Pouze 3 muži s tímto tvrzením rozhodně nesouhlasí.

Otázka č. 25 zjišťovala, jak muži porovnávají svou péči s péčí mateřskou. Odpověď, že mateřská péče má vyšší kvalitu byla v rovnováze s odpovědí, že obě péče mají stejnou kvalitu. Obě možnosti získali kolem 50 zvolení (40 %). Pouze dva muži uvedli, že otcovská péče má vyšší kvalitu než ta mateřská.

DISKUZE

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou mužů na mateřské dovolené. Je zaměřena na zjištění aspektů mateřské dovolené a její hodnocení. Bakalářská práce zjišťuje, co vede muže k nástupu na mateřskou dovolenou, co shledávají jako problematické oblasti v péči o dítě, dále zjišťuje hodnocení společně s očekáváním od mateřské dovolené. Tyto aspekty byly zjišťovány kvantitativním šetřením pomocí dotazníku, který obsahoval 27 otázek. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit spokojenost mužů s mateřskou dovolenou. Dotazník byl určen pro cílovou skupinu mužů, kteří absolvovali mateřskou dovolenou maximálně před pěti lety, nebo kteří jsou na mateřské dovolené nyní. Dotazník vyplnilo 127 mužů. Nejvíce oslovených mužů bylo z Karlovarského kraje. Muži byli osloveni pomocí internetových stránek. V bakalářské práci jsem si stanovila 8 dílčích cílů.

V prvním cíli jsme chtěli zjistit, zda mají muži kvalitní informace k péči o dítě. Z našeho výzkumu vyplývalo, že pro muže je nejčastěji vyhledávaným tématem manipulace s dítětem, kterou vyhledávalo 62 mužů (18 %), druhým tématem je pláč dítěte, který vyhledávalo 59 mužů (17 %). V kontextu s touto otázkou jsme se chtěli dozvědět, kde muži vyhledávají informace o těchto tématech. Nejčastějším zdrojem je partnerka muže, kterou zvolilo 72 mužů (26 %), druhým velkým zdrojem je internet, který uvedlo 69 respondentů (25 %). Právě internetu se týkaly navazující otázky, které měly za cíl zjistit, kde na internetu jsou informace vyhledávány a jak jsou hodnoceny. Nejčastěji jsou informace vyhledávány pomocí videoplatformy YouTube, a to 35 muži (32 %), druhým internetovým zdrojem jsou mateřské blogy, které uvedlo 31 mužů (29 %). Velkým překvapením je zjištění o hodnocení informací z internetu. Informace jsou převážně hodnoceny velmi kladně – jako zajímavé ve 40 případech (37 %) a jako dostačující ve 32 případech (30 %). Negativní hodnocení uvedl zlomek dotazovaných mužů. Caithamlová (2021) ve své diplomové práci zaměřené na roli medií jako informačního zdroje pro rodiče na mateřské a rodičovské dovolené zjistila, že videoplatforma YouTube neslouží pouze jako zdroj informací například pro naučení se první pomoci miminku, ale slouží jako rozptýlení a je rodiči podsouván i dětem jako zdroj informací – učení barev, pohádky, dětské písničky apod. Naopak internetové články jsou ve výzkumu hodnoceny participantkou jako neseriózní zdroj, což v našem výzkumu je taktéž zmíněno. Zjištěno bylo, že pro 4 muže je internet nebezpečný a pro 8 nekvalitním zdrojem. Dle Masopustové

(2018, s. 23) jsou informace pro mateřskou roli zásadní, stejně tak jako informace o péči dítěte. Dále uvádí, že množství daných informací nemusí mít na sebehodnocení pozitivní vliv, přesto je důležité zjišťované množství a zdroji, aby nedocházelo k nadměrné idealizaci mateřské role. Pokud by byla tato role nadměrně idealizovaná, došlo by k rozporu mezi očekáváním a realitou, které by mělo za následek horší sebehodnocení a prožívání mateřství by bylo negativní.

Pomocí druhého cíle jsme chtěli zjistit, co vede muže k nástupu na mateřskou dovolenou a s jakými reakcemi se setkal. Zjistili jsme, proč muži nastupují na mateřskou dovolenou. Hlavní dva důvody jsou ekonomická situace v rodině, kterou uvedlo 45 mužů (29 %) a zájem o účast v péči dítěte, kterou zvolilo taktéž 45 mužů (29 %). Další související otázka zjišťovala, jakou reakci mělo okolí na fakt, že je na mateřské dovolené muž. Reakce byly vcelku pozitivní (39; 31 % spíše pozitivní a 18; 14 % rozhodně pozitivní) a neutrální v 34 případech (27 %). Následující otázka zjišťovala, s jakými problémovými oblastmi se muži setkali, kde velká skupina 59 mužů (39 %) neshledala žádný problém, 37 mužů (24 %) mělo problém s organizací času a 34 mužů (22 %) mělo problém se zaměstnavatelem. S podobnou problematikou se setkala Týnová (2018) ve své bakalářské práci zabývající se mužem na rodičovské dovolené. V porovnání výzkumu Týnové s výzkumem našim zjistíme, že se výsledky obou výzkumů téměř ztotožňují, ačkoliv jde o dvě odlišné dovolené, tedy o mateřskou dovolenou v našem kvantitativním výzkumu a ve kvalitativním výzkumu Týnové o dovolenou rodičovskou. Přesto problém měli oba dotazovaní muži se zaměstnavatelem, důvodem nastoupení na dovolenou byla ekonomická situace a zájem o péči dítěte, stejně tak jako bylo zjištěno v našem případě. Liší se zde pouze reakce okolí, v našem výzkumu se muži setkali s pozitivními reakcemi nebo neutrální reakcí, kdežto u Týnové se setkali muži spíše s negativními reakcemi. Problematiku problémových oblastí sledovala Dolejšová (2015) ve své práci zaměřené na problémy matek na mateřské a rodičovské dovolené. V porovnání s muži, kteří uváděli jako problémovou oblast organizaci času a zaměstnavatele, jsou matky lehce kritičtější k péči jak o dítě, tak o sebe sama, což je pro matky dle výzkumu Dolejšové největší oblastí, které je trápí.

Třetím cílem jsme zmapovali hodnocení mateřské dovolené. Nejprve jsme zjišťovali, kolik mužů má za sebou první zkušenost s mateřskou dovolenou, takových mužů bylo v našem výzkumu 121 (95 %). Další otázka zmapovala, jakou dobu strávili muži na mateřské dovolené, nejčastěji šlo o déle než čtyř měsíční zkušenost (56; 44 %). Následně

bylo zjištěno, že naši respondenti hodnotí svou zkušenost až na pár výjimek (23; 18 %) kladně a to v 59 případech (47 %) rozhodně kladně a spíše kladně v 45 případech (35 %). Další otázkou bylo zjištěno, že většina mužů (39; 31 % a 33; 26 %) by absolvovala mateřskou dovolenou znovu. K neopakování mateřské dovolené se vyjádřilo 27 mužů, kterými bylo uvedeno, že nejčastějším důvodem pro neopakování mateřské je náročná péče o dítě a nevyhovující skutečnost mateřské dovolené. Pro tento cíl nebyla nalezena žádná obdobná studie či výzkum. Tento cíl chápu jako stěžení své práce, neboť se domnívám, že pro zmapování hodnocení mateřské dovolené, by bylo lepší použít obsáhlejší hodnotící škálu a oslovit více respondentů. Zároveň by bylo vhodné tomuto tématu věnovat více prostoru, abychom se obecně jako společnost mohli dozvědět více o tom, jak je hodnocená mateřská dovolená muži, kteří jsou v oblasti mateřské dovolené méně početnou skupinou. Pokud by bylo toto téma rozšířené ve společnosti více, než je tomu doposud, domnívám se, že by tímto bylo možné muže více motivovat k nástupu na mateřskou dovolenou.

Čtvrtým cílem jsme se chtěli dozvědět, jaké měli muži očekávání od mateřské dovolené a zda se toto očekávání naplnilo. Pro 47 mužů (32 %) bylo důležité pro tvorbu jejich očekávání vědět, že mateřskou dovolenou zvládlo mnoho mužů před nimi, a proto ji zvládnou také. Překvapením bylo, že žádný muž neočekával, že mateřskou dovolenou nezvládne. Očekávání se mužům převážně splnilo, rozhodně se splnilo 50 mužům (40 %) a spíše se splnilo 55 mužům (43 %). Fakt, že žádný muž neočekával, že mateřskou dovolenou nezvládne je velice zajímavý a stojí za pozornost. Očekávání patří do lidských emocí. Vyskytuje se v situacích, kterou člověk nezná – nová zkušenost, nové prostředí, nová sociální role apod. Obecně je spojeno se změnami, které mají za cíl nás připravit pro zkušenost s neznámým. Očekávání má člověk po celý svůj život, neboť stále něco očekává. (Nakonečný, 2000, s. 255-257)

Pomocí pátého cíle jsme zjišťovali, jak muži zvládají péči o dítě. První dvě otázky související s tímto cílem mapovali oblasti, kde si jsou muži nejvíce a nejméně jisti v oblasti péče o dítě. Nejjistější oblastí se stalo uspávání, které zvolilo 41 mužů (32 %) a na druhém místě šlo o krmení, která zvolilo 28 mužů (22 %). Naopak nejnáročnější oblastí pro 37 mužů (29 %) byla manipulace s dítětem, pro 22 mužů (17 %) to bylo přebalování. Třetí otázka zjišťovala, co bylo muži využíváno z kontaktního rodičovství. Z kontaktního rodičovství nejvíce využívá 62 mužů (35 %) společné spaní a 40 mužů (22 %) nošení dítěte. 24 mužů (14 %) z vašeho výzkumu vůbec kontaktní rodičovství nezná a dalších 13 mužů (7 %) jej vůbec nevyužívá. Postoj mužů ke kontaktnímu rodičovství zjišťovala

Czudková (2022) ve své diplomové práci zaměřené právě na kontaktní rodičovství. Výzkum patřil především ženám a jejich zkušenosti s kontaktním rodičovstvím, přesto se zde objevila otázka, zda byl partner dotazované ženy otcem, který využíval metody kontaktního rodičovství. 682 dotazovaných žen (64 %) uvedlo, že jejich partneři využívají kontaktní rodičovství, naopak 135 žen (13 %) uvedlo, že jejich partneři kontaktní rodičovství nevyužívají a zbylé ženy (250; 23 %) uvádí, že partery je kontaktní rodičovství využíváno pouze někdy. Konkrétně společné spaní, jež je vedoucí bodem našich respondentů, je hojně využíváno i ženami z výzkumu Czudkové, jedná se o 843 žen (79 %). Společné spaní je taktéž zmiňováno v bakalářské práci Žákové (2016), která se 214 respondentek dotazovala, která oblast kontaktního rodičovství byla pro ženy neproblematičtější, a právě spaní získalo téměř nejméně „hlasů“ od 9 žen (4 %).

Šestáým cílem jsme zjišťovali cílovou skupinu mužů, kteří využívají mateřskou dovolenou. K této analýze jsme zjišťovali věk, nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných a partnerský stav mužů. Zjistili jsme, že nejvíce v našem výzkumu má zastoupení věkové skupiny 30–35 let, kam spadá 37 mužů (29 %) a věková skupina 25–30 let, kam spadá 31 mužů (24 %). Vzdělání má nejvíce mužů středoškolské s maturitou (53; 42 %) a středoškolské s výučním listem (34; 27 %). Nejvíce mužů je v manželském svazku, a to 67 mužů (53 %). Tyto otázky nám byly nápomocné k poznání respondentů. Očekávali jsme, že nejvíce dotazovaných mužů bude ve věkové skupině 25–30 let, což se potvrdilo. Stejně tak jsme očekávali převahu mužů se středoškolským vzděláním a převahu mužů, kteří žijí v manželství.

Sedmým cílem jsme chtěli analyzovat, zda souvisí předchozí otcovská dovolená a následná mateřská dovolená s nástupem na mateřskou dovolenou. Otcovskou dovolenou využilo 80 mužů (63 %) a to nejčastěji po dobu dvou týdnů (63;79 %). Následnou rodičovskou dovolenou využila téměř polovina dotazovaných, a to 60 mužů (47 %). Zbylých 67 mužů uvedlo své důvody v nepokračování na rodičovskou dovolenou, nejčastěji šlo o problém v zaměstnání (27; 29 %), druhým důvodem je časová náročnost (22; 24 %). O problému rodičovské dovolené a zaměstnání se zmiňuje Týnová (2015), tato problematika byla zmíněna již výše. Problematikou návratu na trh práce po otcovské, mateřské a rodičovské dovolené se zabývá Šimková (2021) ve své bakalářské práci, kde byla zmapována obava z návratu do zaměstnání. K nejčastějším problémům, kterým čelili respondenti, patřila ztráta pracovních návyků, kterou zmínilo 34 respondentů (37 %) a nevyhovující pracovní doba kvůli péči o dítě, jež byla uvedena ve 36 případech (40 %).

Podobnou problematiku zmiňuje Maříková (2007) v sociologické studii zaměřené na genderové rozložení v rodinách, kde je otec pečovatelem. Zjistila, že při návratu do zaměstnání se muži setkávají se stejnými problémy jako ženy – prakticky musí „slíbit“, že nepůjdou znovu na mateřskou dovolenou, nebo se nemohou vrátit na své původní pracovní místo nebo o své místo přijdou úplně. Muž může být poté v očích zaměstnavatele viděn jako nestabilní nebo nespolehlivý pracovník, který je zatížen péčí o dítě. Z čehož vyplývá, že starší výzkumy se dají aplikovat na aktuální dění. Domnívám se, že tyto problémy byly stěžejní i pro naše respondenty, kteří zmínili jako důvod v nepokračování na rodičovskou dovolenou právě zaměstnání.

Posledním cílem je cíl osmý, který sloužil k zjištění, jak muži hodnotí svou péči oproti péči mateřské. Nejprve jsme se dotazovaných ptali, zda souhlasí s tvrzením o mateřském citu. Pouhých šest mužů (5 %) s tvrzením nesouhlasí, nebo neví, zda souhlasí či nesouhlasí. Ve výsledku to znamená, že 121 mužů (95 %) věří, že pro matku je mateřský cit instinktem. Následující otázka zjišťovala, jak muži porovnávají svou péči oproti péči mateřské. Bylo zjištěno, že 52 mužů (41 %) si myslí, že mateřská péče dosahuje vyšších kvalit a 50 mužů (40 %) si myslí, že obě péče dosahují stejných kvalit. Pouze dva muži (1 %) si myslí, že otcovská péče dosahuje vyšší kvality než péče mateřská. Díky tomuto cíli jsme se dozvěděli, že většina mužů věří zmíněnému tvrzení a že stejný počet mužů bere svou péči stejně kvalitní jako péči od matky.

Domníváme se, že stanovené cíle výzkumného šetření se podařilo objasnit a ze získaných údajů lze uvést, že respondenti byli vcelku se svou zkušeností s mateřskou dovolenou spokojeni. Přesto si myslíme, že je potřeba téma muže na mateřské dovolené více zviditelnit ve společnosti a taktéž je nutné muže, kteří potencionálně zvažují absolvování mateřské dovolené podpořit, že všechny náležitosti zvládnou. Muže v rozhodnutí může podpořit i správná edukace porodní asistentky, se kterou se muž může setkat v těhotenské ambulanci, při porodu a následně na oddělení šestinedělí. Dále se domníváme, že mužům by mělo být umožněno starat se od dítěte nejen v průběhu mateřské či rodičovské dovolené.

LIMITY VÝZKUMU

Jsem si plně vědoma nedostatků, které práce obsahuje. Uvědomuji si svou nedostatečnou zkušenost s kvantitativním šetřením, jelikož tato práce je moje prvotní zkušeností. Vliv na výsledky výzkumného šetření může mít menší vzorek respondentů a uplynulá doba, která uplynula od absolvování mateřské dovolené. Pokud bych dělala podobný výzkum znovu, zaměřila více na obsáhlejší hodnotící škály než, které jsou uvedeny v tomto výzkumu, což by zajistilo mnohem větší spektrum v hodnocení náležitostí mateřské dovolené. Za zvážení stojí i změna výzkumu z kvantitativního na kvalitativní výzkum, který by sice obsahoval méně respondentů, ale mohl by zajistit daným tématům hloubku, kterou se mi zde nepodařilo zajistit. Téma je velmi zajímavé a považuji jej za velmi důležité, přesto není mnoho knih zabývajících se tímto tématem, což je další stěžejní část mé bakalářské práce.

DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě dané problematiky a výsledků praktické části bych navrhovala následující doporučení. Bylo by vhodné téma muže na mateřské dovolené více rozšířit mezi společnost a více zapojit porodní asistentky do tohoto tématu. Pokud by byla vyšší informovanost o možnosti muže na mateřské dovolené, tak se domnívám, že by muži měli větší motivaci pro nástup na mateřskou. Svou roli by v této motivaci měli hrát i porodní asistentky, které kromě posílení ženského sebevědomí, mohou posílit i mužské sebevědomí. Jako určitá motivace může být použita tato práce, která zjistila, že muži svou zkušenost hodnotí převážně kladně a zvládli úskalí, které jim mateřská dovolená přinesla.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá muži na mateřské dovolené. Teoretická část je rozdělena na čtyři kapitoly. První kapitola se zaměřuje na popsání mateřské, rodičovské a otcovské dovolené dle definic Ministerstva práce a sociálních věcí a České správy sociálního zabezpečení, zmíněny jsou statistické údaje o těchto dovolených. Část kapitoly je věnována rozdílům s Velkou Británií a Dánskem. Druhá kapitola je věnována problematice genderu, kam jsou zařazeny podkapitoly týkající se genderové socializace, genderovým odlišnostem a genderových stereotypů. Tato kapitola se zabývá reakcemi, které doprovází mateřskou dovolenou, je-li na mí muž. Třetí kapitola se zabývá otcovstvím a jeho historií společně s otcovskou rolí. Poslední kapitola, tedy čtvrtá kapitola se zabývá péčí o dítě v novorozeneckém a kojeneckém období. Dále se čtvrtá kapitola zaměřuje na kontaktní rodičovství.

Praktická část vychází z dat, které byla získána pomocí dotazníkového šetření. Výzkum se zaměřil na muže, kteří absolvovali mateřskou dovolenou maximálně před pěti lety. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda jsou muži spokojeni s mateřskou dovolenou. Z našich výsledků v kontextu všech otázek vyplývá, že většina mužů je se svou zkušeností s mateřskou dovolenou spokojena. Samotnému hodnocení mateřské dovolené by bylo vhodné věnovat další prozkoumání, pro získání hlubšího pohledu do problematiky. Cíl bakalářské práce byl splněn.

Výsledky dotazníků mě velmi potěšily a zároveň překvapily. Neočekávala jsem natolik optimistický pohled na mateřskou dovolenou. Na základě výsledků výzkumného šetření bylo stanoveno doporučení pro praxi.

SEZNAM LITERATURY

Knižní zdroje

1. BORGENICHT, Louis a Joe BORGENICHT. *Mimino – návod k obsluze: rady pro první rok údržby a tipy pro řešení problémů*. Ilustroval Paul KEPPEL, ilustroval Jude BUFFUM. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2740-7.
2. BURGESS, Adrienne. *Návrat otcovství: jak se stát moderním otcem*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2004. ISBN 80-7217-296-4.
3. CABRNOCHOVÁ, Hana, Josef ŠVEJCAR a Pavel FRÜHAUF, HAVLÍČEK, Karel, ed. *Péče o dítě: nové, přepracované vydání*. Praha: HBT, 2009. ISBN 978-80-87109-14-4.
4. CARR, John C. *Knižka pro tatínky: těhotenství, porod a první tři roky života dítěte*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0151-9.
5. DORT, Jiří, Eva DORTOVÁ a Petr JEHLIČKA. *Neonatologie*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2253-8.
6. GRAY, John. *Mars a Venuše s láskou: ilustrovaný průvodce teorií Muži jsou z Marsu, ženy z Venuše*. Ilustroval Barbara SLATE, přeložil Petra VERNEROVÁ. Praha: Práh, 2004. ISBN 80-7252-099-7.
7. GREGORA, Martin a Milena DOKOUPILOVÁ. *Péče o novorozence a kojence: mamčin domácí lékař*. 4., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5719-3.
8. HELLBRÜGGE, Theodor. *Prvních 365 dní v životě dítěte: psychomotorický vývoj kojence*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3457-6.
9. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4.
10. KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87864-18-0.
11. KŘIVÁKOVÁ, Marcela a ČÍKOVÁ, Zuzana. *Pečovatelsví: péče o zdravé a nemocné dítě*. Praha: Galén, 2016. ISBN 978-80-7492-263-3.
12. MASOPUSTOVÁ, Zuzana, DAŇSOVÁ, Petra a LACINOVÁ, Lenka. *Jak to mají mámy: psychologický výzkum mateřství*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9169-6.

13. MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
14. MAŘÍKOVÁ, Hana a Marta VOHLÍDALOVÁ. *Trvalá nebo dočasná změna?: uspořádání genderových rolí v rodinách s pečujícími otci*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-135-4.
15. MONTGOMERY, Hedvig a Eivind SÆTHER. *Návod na šťastné batole*. Přeložil Hana STUHLÍKOVÁ. Praha: Euromedia Group, 2019. Esence. ISBN 978-80-7617-928-8.
16. NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6.
17. NOVÁK, Tomáš. *O otcovské roli: [význam otce v rodině]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4498-8.
18. NOVÁK, Tomáš. *Vztah otce a syna*. Praha: Grada, 2008. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2079-1.
19. NOVÁK, Tomáš a Blanka DVOŘÁČKOVÁ. *Vztah otce a dcery*. Praha: Grada, 2009. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2078-4.
20. PAILLÈS, Lionel. *Poprvé tátou: průvodce pro novopečené tatínky*. Přeložil Andrea SOUKALOVÁ. Praha: Vašut, 2017. ISBN 978-80-7541-073-3.
21. PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství: psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. 4. vyd. Praha: Triton, 2012. Psychologická setkávání. ISBN 978-80-7387-546-6.
22. PAŘÍZEK, Antonín a Tomáš HONZÍK. *Kniha o těhotenství, porodu a dítěti*. 5. vydání. Praha: Galén, [2015]. ISBN 978-80-7492-216-9.
23. SEARS, William a SEARS, Martha. *Kontaktní rodičovství: rozumná cesta k pochopení a výchově dětí*. Vydání druhé. Přeložil Magda PĚNČIKOVÁ. Praha: Argo, 2018. ISBN 978-80-257-2449-1.
24. SEDLÁČEK, Lukáš a PLESKOVÁ, Kateřina. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 2008. ISBN 978-80-903228-9-9.
25. SHAPIRO, Jordan. *Moderní otcovství: role otce v 21. století*. Přeložil Jarmila DOUBRAVOVÁ. Bratislava: Noxi, 2022. ISBN 978-80-8111-591-2.
26. SCHREIEROVÁ, Vanda. *Tátovi a taky mámě*. 1. vydání. Brno: CPress, 2019. ISBN 978-80-264-2708-7.
27. SLAYTON, Gregory. *Staňte se lepším tátou již dnes: 10 užitečných nástrojů pro každého otce*. Kroměříž: Kvartus Media, 2013. ISBN 978-80-904916-9-4.

28. VAIS, David. *Prvootec*. Praha: Sevruga, 2017. ISBN 978-80-906893-1-2
29. ZOJA, Luigi. *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství*. Překlad Petr PATOČKA, překlad Olga ČAPLYGINOVÁ. V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem. Praha: Prostor, 2017. ISBN 97-80-7260-347-3.

Internetové zdroje

30. CAITHAMLOVÁ, Kateřina. *Role médií jako informačního zdroje rodičů na mateřské a rodičovské dovolené* [online]. Praha, 2021 [cit. 16.02.2023]. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/124752/120380935.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
31. Česká správa sociálního zabezpečení. Otevřená data. Počet vyplacených dávek nemocenského pojištění v ČR [online]. [cit. 15.3.2023]. Dostupné z: <https://data.cssz.cz/web/otevrena-data/graf-pocet-vyplacenyh-davek-nemocenskeho-pojisteni-v-cr>.
32. Česká správa sociálního zabezpečení. *Peněžitá pomoc v mateřství*. Úvod – Česká správa sociálního zabezpečení [online]. [cit. 25.11.2022]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>.
33. DOLEJŠOVÁ, Vladimíra. *Problémy matek na mateřské a rodičovské dovolené a možnosti jejich řešení z pohledu sociálního pedagoga* [online]. Brno, 2015, [cit. 15.03.2023]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická. Katedra sociální pedagogiky. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/j3iq1/Bakalarka_prace_Dolejsova_14.12..pdf.
34. *Fórum sociální politiky*: odborný recenzovaný časopis [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2022 [cit. 15.03.2023]. ISSN 1802-5854. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1065860>
35. GOV.UK. *Maternity pay and leave* [online]. [cit. 16.02.2023]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave/leave>.
36. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Rodičovský příspěvek*. Průvodce [online]. [cit. 03.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/rodicovsky-prispevek>.

37. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Vybrané statistické údaje*. Průvodce. 2022 [online]. [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/vybrane-statisticke-udaje>
38. Sociologický ústav. Sociologická encyklopedie. *Internalizace*. 2017 [online]. [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Internalizace>
39. ŠIMKOVÁ, Markéta. *Návrat na trh práce po mateřské, rodičovské a otcovské dovolené* [online]. Brno, 2021, [cit. 15.03.2023]. Bakalářská práce. Vysoká škola AMBIS. Katedra ekonomie a managementu. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/xk5v9/Bakalarska_prace_-_Simkova.pdf.
40. The NHS website. *Maternity and paternity benefits and leave* – NHS. 2021 [online]. [cit. 16.02.2023]. Dostupné z: <https://www.nhs.uk/pregnancy/finding-out/maternity-and-paternity-benefits-and-leave/>
41. TÝNOVÁ, Marie. *Muži na rodičovské dovolené* [online]. Olomouc, 2018, [cit. 14.03.2023]. Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra křesťanské výchovy. Dostupné z: https://theses.cz/id/stvegf/BP_finalni_verze.txt.
42. SLEZÁKOVÁ, Lenka. *Ošetřovatelství v gynekologii a porodnictví* [online]. Praha: Grada, 2011 [cit. 17.03.2023]. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-7353-7. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/osetrovatelstvi-v-gynekologii-a-porodnictvi-1237494/#>.
43. SEDLÁŘOVÁ, Petra. *Základní ošetřovatelská péče v pediatrii* [online]. Praha: Grada, 2008 [cit. 14.03.2023]. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-6667-6. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/zakladni-osetrovatelska-pece-v-pediatrii-1237605/#>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A – Hodnocení Apgar scóre
- Příloha B – Dotazník pro muže na mateřské

PŘÍLOHY

Příloha A – Hodnocení apgar scóre

Tabulka č. 1 – Hodnocení apgar scóre

	2 body	1 bod	0 bodů
Akce srdeční	Nad 100/min	Pod 100/min	Asystolie
Dýchání	Pravidelné	Nepravidelné, lapavé	Apnoe
Svalový tonus	Flekční držení	Snížený tonus	Vymizelý tonus
Reakce na podráždění	Aktivní	Snížená	Vymizelá
Barva kůže	Růžová	Akrocyanóza	Centrální cyanóza, bledost

Zdroj: Dort, 2013, s. 20

Příloha B – Dotazník pro muže na mateřské

Dobrý den, vážení muži,

jmenuji se Klára Janků a jsem studentkou 3. ročníku Západočeské univerzity v Plzni oboru Porodní asistence. Aktuálně píši bakalářskou práci na téma *muž na mateřské dovolené* s cílem zjistit, jak muži hodnotí a zvládají mateřskou dovolenou. Dotazník je určen pro muže, kteří byli na mateřské dovolené maximálně před pěti lety, a pro muže, kteří jsou na mateřské dovolené nyní. Dotazník je zcela anonymní, obsahuje 27 otázek a jeho vyplnění trvá maximálně 15 minut.

Děkuji Vám za upřímnost při vyplňování.

1) Věk:

- a. Do 20 let
- b. 20-25 let
- c. 25-30 let
- d. 30-35 let
- e. 40 let a více

2) Místo bydliště:

- a. *možnosti všech krajů*

3) Nejvyšší dosažené vzdělání?

- a. Základní
- b. Středoškolské s výučním listem
- c. Středoškolské s maturitou
- d. Vyšší odborné
- e. Vysokoškolské

4) Váš partnerský stav:

- a. Svobodný, ve vztahu
- b. Manželský svazek
- c. Rozvedený
- d. Vdovec

e. Nepřeji si uvádět

5) Podstoupili jste otcovskou dovolenou?

- a. Ano
- b. Ne

6) Pokud ano: v jaké délce?

- a. Jeden týden
- b. Dva týdny

7) Podstoupil jste mateřskou dovolenou poprvé?

- a. Ano
- b. Ne

8) Délka strávená na mateřské dovolené:

- a. Do jednoho týdne
- b. Déle než týden
- c. Déle než jeden měsíc
- d. Déle než dva měsíce
- e. Déle než tři měsíce
- f. Déle než čtyři měsíce

9) Důvod nastoupení na mateřskou dovolenou: * více odpovědí*

- a. Ekonomická situace
- b. Zájem o účast v péči o dítě
- c. Rozhodnutí partnerky
- d. Nová zkušenost
- e. Samoživitel
- f. Jiné:

10) Jaká byla reakce okolí na vaše rozhodnutí?

- a. Žádná – nikdo o tom nevěděl
- b. Žádná – s nikým jsem se o tom ne bavil

- c. Zcela negativní
- d. Spíše negativní
- e. Neutrální
- f. Spíše pozitivní
- g. Zcela pozitivní

11) Shledal jste nějaký problém s vaším nástupem na mateřskou dovolenou v následujících oblastech? **více odpovědí**

- a. Organizace času
- b. Zaměstnavatel
- c. Sžití s dítětem
- d. Reakce okolí
- e. Žádný podobný problém jsem neshledal
- f. Jiné:...

12) Jak hodnotíte svou zkušenost s mateřskou dovolenou?

- a. Rozhodně kladně
- b. Spíše kladně
- c. Neutrálně
- d. Spíše negativně
- e. Rozhodně negativně
- f. Nevím

13) Jaké bylo vaše očekávání o mateřské dovolené? **více odpovědí**

- a. Vše zvládnou sám a dobře
- b. Nejhezčí období života
- c. Zkusím to a buď to půjde nebo ne
- d. Zvládli to jiní, zvládnou to taky
- e. Nevládnou to
- f. Nejsm si jistý, že dělám správné rozhodnutí
- g. Jiné: ...

14) Naplnilo se vaše očekávání?

- a. Rozhodně ano

- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. Nevím

15) Podstoupil byste mateřskou dovolenou v budoucnu znovu?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. Další dítě neplánujeme
- f. Byl jsem na mateřské dovolené vícekrát

16) Pokud jste odpověděl *spíše ne/ rozhodně ne*: Co je hlavním důvodem?

- a. Náročná péče
- b. Časová náročnost
- c. Nevyhovuje Vám mateřská dovolená
- d. Problém v zaměstnání
- e. Partnerce nevyhovuje tato skutečnost
- f. Jiné: ...

17) Jakou oblast informací jste zjišťovali či vyhledávali? **více odpovědí**

- a. Uspávání
- b. Přebalování
- c. Krmení
- d. Převlékání
- e. Koupání
- f. Manipulace s dítětem
- g. Ohledně pláče
- h. Jiné: ...

18) Kdo/co bylo vaším spolehlivým zdrojem informací? **více odpovědí**

- a. Příručky o dětské péči
- b. Odborná literatura

- c. Partnerka
- d. Babička dítěte
- e. Jiný otec, který podstoupil mateřskou dovolenou
- f. Internet
- g. Poradil jsem si vždy sám
- h. Zkušenosti z předešlé mateřské dovolené
- i. Jiné:....

19) Pokud jste vyhledával informace na internetu, kde? **více odpovědí**

- a. Modrý koník
- b. Emimino
- c. Youtube
- d. Mateřské blogy
- e. Jiné:.....

20) Pokud jste vyhledával informace na internetu, jak byste zhodnotili nalezené informace? **více odpovědí**

- a. Jsou dostačující
- b. Jsou kvalitní
- c. Jsou zajímavé
- d. Jsou nedostatečné
- e. Jsou nekvalitní
- f. Jsou nezajímavé
- g. Jiné:

21) Souhlasíte s tvrzením, že pro matku je mateřský cit instinktem?

- a. Rozhodně ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Rozhodně ne
- e. nevím

22) V jakém odvětví péče jste si byl nejvíce jistý?

- a. Uspávání
- b. Přebalování
- c. Krmení
- d. Převlékání
- e. Koupání
- f. Manipulace s dítětem
- g. Jiné:...

23) V jakém odvětví péče jste si byl nejméně jistý?

- a. Uspávání
- b. Přebalování
- c. Krmení
- d. Převlékání
- e. Koupání
- f. Manipulace s dítětem
- g. Jiné:....

24) Jaké metody jste využívali z kontaktního rodičovství? **více odpovědí**

- a. Bonding
- b. Kojení na požádání (v tomto případě krmení na požádání)
- c. Nošení dítěte v šátku apod.
- d. Společné spaní
- e. Důvěra v pláč dítěte
- f. Žádné
- g. Neznám tento pojem
- h. Jiné: ...

25) Jak hodnotíte vaši péči o dítě v srovnání s péčí matky?

- a. Mateřská péče dosahuje vyšších kvalit
- b. Obě péče dosahují stejných kvalit
- c. Otcovská péče dosahuje vyšších kvalit
- d. Nekomparoval jsem

26) Pokračoval jste po mateřské dovolené na rodičovskou dovolenou?

- a. Ano
- b. Ne

27) Pokud ne, jaký byl důvod?

- a. Náročnost péče
- b. Časová náročnost
- c. Nevyhovující skutečnost
- d. Problém v zaměstnání
- e. Partnerce nevyhovující skutečnost
- f. Jiné: